



Ministerie van Justitie en Veiligheid

“ Samen tegen mensenhandel ”

Een bloemlezing van citaten
over trends, problemen en ambities
van de aanpak van mensenhandel

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Context en verantwoording	5
1 Trends en ontwikkelingen	9
1.1 Aandacht/betrokkenheid	10
1.2 Kwetsbare groepen	11
1.3 Beleid vs. uitvoering	12
1.4 Wet- en regelgeving	13
1.5 Digitalisering	13
1.6 Informatiedeling	14
1.7 Internationaal	14
1.8 Opsporing	15
1.9 Signalering	15
2 Problemen en oorzaken	16
2.1 Aangiftebereidheid en kennis en bewustzijn van slachtofferschap	17
2.2 Onvoldoende aangiftebereidheid	18
2.3 Onvoldoende zicht op slachtoffers	18
2.4 Arbeidsuitbuiting onvoldoende gezien als mensenhandel	18
2.5 Onvoldoende onderkenning criminele uitbuiting	18
2.6 Bepaalde kwetsbare groepen onvoldoende in beeld	19
2.7 Beperkte kennis van doelgroepen	20
2.8 Gebrek bewustzijn in beleid	20
2.9 Gebrek bewustzijn in maatschappij	21
2.10 Belemmerende regelgeving	22
2.11 Beperkte mogelijkheid gegevensuitwisseling	23
2.12 Huidige marktwerking werkt beperkend	24
2.13 Onderwijs onvoldoende betrokken	24
2.14 Onduidelijkheid onderscheid zorg en straf	24
2.15 Onjuiste behandeling slachtoffer	25
2.16 Onvoldoende capaciteit/middelen	26
2.17 Onvoldoende communicatie/voorlichting	28
2.18 Onvoldoende herkenning problematiek bij eerstelijns	28
2.19 Onvoldoende inzet gemeenten	29
2.20 Onvoldoende kwaliteit professionals	30
2.21 Onvoldoende opvolging	31
2.22 Onvoldoende samenwerking internationaal	32
2.23 Onvoldoende samenwerking ketenpartijen	33
2.24 Te lokale aanpak	35
2.25 Te moeilijke bewijslast	36
2.26 Te lange duur procedure	36
2.27 Onvoldoende aanpak online mensenhandel	37

3 Wat gaat er goed? 38

3.1	<i>Aandacht/betrokkenheid</i>	39
3.2	<i>Aandacht preventie</i>	41
3.3	<i>Innovatieve (preventie)methodes</i>	41
3.4	<i>Signalen</i>	41
3.5	<i>Meldingen</i>	41
3.6	<i>Jongens/mannen</i>	42
3.7	<i>Digitaal/online</i>	42
3.8	<i>Meer informatiedeling</i>	42
3.9	<i>Meer samenwerking</i>	42
3.10	<i>Opsporing/vervolging</i>	44
3.11	<i>Slachtofferperspectief/nieuwe nationaal rapporteur</i>	44
3.12	<i>Zorg/opvang</i>	45
3.13	<i>Opvang</i>	45
3.14	<i>Inzet zorgcoördinator</i>	45
3.15	<i>Training</i>	46

4 Ambities 47

4.1	<i>Beter borging bestaande kennis en resultaten</i>	48
4.2	<i>Hogere awareness op preventie</i>	48
4.3	<i>Meer bewustwording/onderwijs</i>	50
4.4	<i>Meer inzet ervaringsdeskundigen</i>	50
4.5	<i>Mensenhandel meer prioriteit geven</i>	51
4.6	<i>Meer maatwerk doelgroepen</i>	51
4.7	<i>Betere slachtofferbescherming</i>	52
4.8	<i>Betere inzet op daders</i>	54
4.9	<i>Betere juridische kaders, o.a. gegevensdeling</i>	54
4.10	<i>Verbetering opsporing</i>	55
4.11	<i>Betere samenwerking internationaal</i>	56
4.12	<i>Betere samenwerking ketenpartijen</i>	56
4.13	<i>Duidelijker aanmeldproces</i>	58
4.14	<i>Versterken deskundigheid professionals</i>	59
	<i>Betrokken organisaties</i>	60

Inleiding

Voor u ligt een bloemlezing van citaten verwoord in trends, problemen, positieve elementen en ambities die tezamen een omvattend beeld geven van de situatie omtrent mensenhandel en de aanpak daarvan.

Om het vraagstuk over mensenhandel vanuit zoveel mogelijk invalshoeken in beeld te brengen is op 5 oktober 2022 een rondetafelbijeenkomst geweest met meer dan 80 deelnemers. Daarna zijn er nog drie digitale sessies geweest. Daarbij is van meer dan 50 organisaties input opgehaald, ieder vanuit hun eigen (werk)ervaring en kennis en visie op mensenhandel. De opbrengst van deze consultatieronde is neergelegd in deze bloemlezing die bestaat uit citaten uit alle gesprekken die per thema zijn geordend.

Ik nodig u uit om door deze bloemlezing te bladeren zodat u zelf een indruk krijgt van de diverse perspectieven op de problematiek van mensenhandel. Ik verwacht dat u veel zult herkennen vanuit uw eigen ervaringen. De bloemlezing geeft inzicht in de complexiteit van het vraagstuk en in aangrijpingspunten die als hefboom kunnen dienen om tot verbeteringen te komen.

De bloemlezing is onderdeel van de herijking van het programma Samen tegen mensenhandel. Over de totstandkoming van deze bloemlezing en over de vervolgstappen kunt u meer lezen in de verantwoording over de aanpak van dit programma.

Ik zie dit document als een waardevol tussenproduct en als een belangrijk hulpmiddel voor verdere beleidsontwikkeling. Graag wil ik de geconsulteerde stakeholders hartelijk danken voor hun enthousiaste medewerking. Ik hoop dat ook zij de waarde van dit document zien en samen met mij betrokken zullen blijven bij het vervolg van dit traject. Want, zoals u ook in de citaten kunt lezen, is voor het komen tot een goede aanpak van mensenhandel van belang dat we dit gezamenlijk oppakken; samen tegen mensenhandel!

Lisette de Bie

Directeur Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding
Ministerie van Justitie en Veiligheid



Context en verantwoording

Wat is de aanleiding voor het programma en hoe pakken we dat aan?

Vanaf 2018 zijn een groot aantal initiatieven onder de noemer van het programma Samen tegen mensenhandel opgezet en uitgevoerd. Een groot aantal organisaties, van overheidsorganisaties, ngo's en ervaringsdeskundigen heeft zich hiervoor ingezet. Wat ontbrak was een zekere sturing en het kunnen volgen van de voortgang.

In het Coalitieakkoord van het huidige kabinet is structureel 2 miljoen per jaar beschikbaar gesteld om het programma te herijken en is de wens uitgesproken om samen met betrokken stakeholders te komen tot een gedragen visie en actieplan.

Werkprincipes bij de aanpak van het project

Voor deze herijking is gekozen voor een opgavegerichte aanpak (Opgave Gericht Werken – OGW) die begint bij het inventariseren en betrekken van de stakeholders en doelgroepen. Niet als overheid eerst zelf de problematiek bepalen en een visie bedenken en die dan voorleggen aan de omgeving, maar eerst buiten de eigen organisatie inventariseren hoe de omgeving tegen de problematiek aankijkt, om vervolgens met die omgeving via een aantal stappen tot een visie te komen. Deze aanpak biedt de mogelijkheid belanghebbenden actief te betrekken bij de beleidsvorming. Op deze wijze ontstaat bij alle betrokkenen meer begrip voor de opgaven waar wij met ons allen voor staan en werken wij gezamenlijk aan een maatschappelijke oplossing. Kenmerkend is dat zo'n maatschappelijke oplossing over het algemeen een bijdrage vraagt van veel verschillende partners.

Beleid voeren is eenvoudig gezegd zorgen dat men vanuit een ongewenste huidige situatie een gewenste toekomstige situatie bereikt. Hiervoor is het nodig de ongewenste situatie in beeld te brengen, de gewenste situatie vast te stellen en de stappen te bepalen die gezet moeten worden om vanuit de ongewenste situatie naar de gewenste situatie te komen.

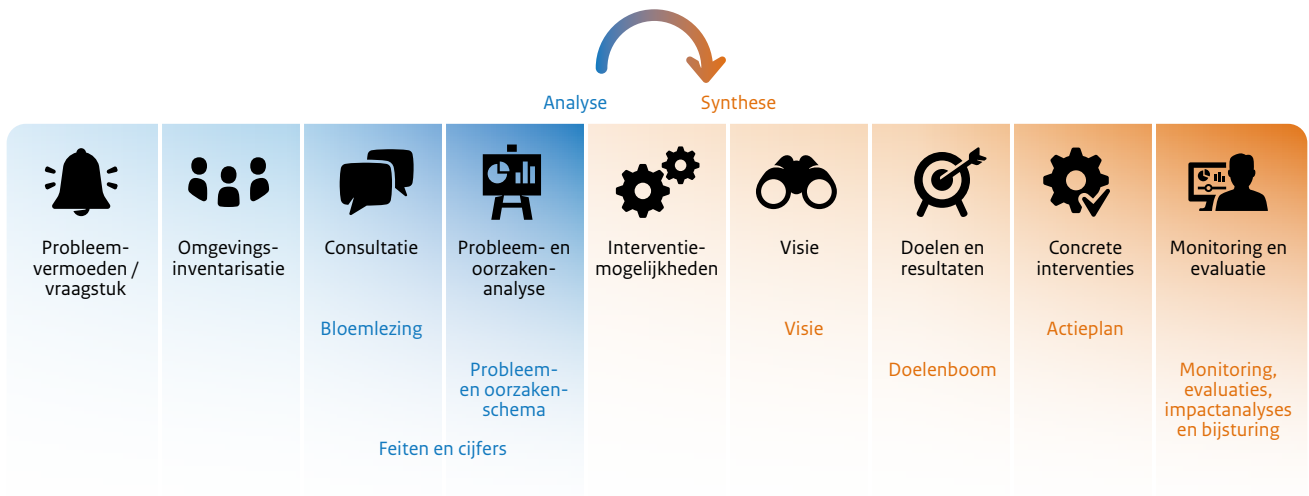
Het programma pakt hiermee het vraagstuk omtrent mensenhandel projectmatig en opgavegericht op. Dat betekent dat wij de opgave om betere bescherming en opvang van slachtoffers van mensenhandel als uitgangspunt hebben genomen en met een breed scala aan belanghebbenden eerst gaan werken aan een probleemverdieping waarmee inzicht ontstaat in problemen en achterliggende oorzaken van de problematiek omtrent mensenhandel. Daarmee werken wij tegelijkertijd aan een gedeelde probleemperceptie. Op basis daarvan wordt bekeken waar interventiemogelijkheden voor oplossingen liggen en volgt het vaststellen van het ambitieniveau. Tenslotte wordt er via diverse stappen toegewerkt naar een zo veel mogelijk gezamenlijke visie en actieplan.

Deze OGW wordt binnen het ministerie van Justitie en Veiligheid ingezet om maatschappelijke vraagstukken vanuit zoveel mogelijk perspectieven in kaart te brengen om vervolgens tot een breed gedragen aanpak te komen. Voor het traject om te komen tot de herijking van het programma Samen tegen mensenhandel worden de stakeholders dus op diverse momenten betrokken. In het najaar van 2022 zijn twee rondetafelbijeenkomsten georganiseerd en in het voorjaar van 2023 volgen er nog twee. Tijdens deze vier bijeenkomsten worden de stappen van OGW gezamenlijk gezet.

OGW-stappen in beeld

In het figuur op de volgende pagina staat een overzicht van de te nemen stappen in het traject en de daaraan gekoppelde tussenproducten die tot stand komen, volgens de methodiek van OGW. In de aanpak worden een analysefase en een synthesefase onderscheiden. De analysefase is gericht op de probleemverdieping en de synthesefase is gericht op het vaststellen van het ambitieniveau en de oplossingsrichtingen.

Stappen in een opgavegericht werken aanpak



Figuur: Stappen in de opgavegerichtwerken-aanpak; Bron: Project, Programma en Advies Centrum van het ministerie van JenV (PPAC), gebaseerd op model Klinkers in 'Beleid begint bij de samenleving'.

aangeduid. We zien dat er over meerdere thema's veel gelijke beelden bestaan, maar we zien ook dat er verschillen van mening zijn over uiteenlopende onderwerpen.

Plaats van de bloemlezing binnen de methodiek van opgavegericht werken

De bloemlezing is een product in de analysefase en vormt de basis van de probleem- en oorzakenanalyse.

Het doel van de analysefase is het analyseren van de problematiek rondom mensenhandel, enerzijds via de 'beleving van de omgeving' en anderzijds via 'feiten en cijfers'.

De stappen in de analysefase zijn:

- een omgevingsinventarisatie;
- het consulteren van sleutelfiguren binnen mensenhandel via een ronde tafel;
- analyse van de gespreksverslagen;
- een bloemlezing, opgebouwd uit uitspraken van de geconsulteerde personen die een beeld geven van de problematiek rondom mensenhandel;
- een probleem- en oorzakenanalyse: dit is een schematische weergave van de problematiek zoals de omgeving die beleeft;
- een weergave van feiten en cijfers met betrekking tot het vraagstuk.

Het traject 'beleving van de omgeving' is erop gericht om door consultatie van de relevante stakeholders een beeld te krijgen van de problematiek omtrent mensenhandel en van het ambitieniveau. In de bloemlezing, waarin de resultaten hiervan zijn neergelegd, gaat het dus om de beleving van mensen. De problemen worden meestal in algemene bewoordingen

De bloemlezing past hierin geen selectie of filter toe. Evenmin drukt de bloemlezing een standpunt van het programma Samen tegen mensenhandel uit. Alle opvattingen, visies en ervaringen zijn in de bloemlezing zij aan zij te vinden.

De citaten waaruit de bloemlezing is opgebouwd vormen aansluitend de basis voor de probleem/oorzaken-analyse. Daar worden (clusters van) citaten met elkaar in verband gebracht en wordt gezocht naar relaties van oorzaken, problemen en symptomen.

Het traject 'feiten en cijfers', dat aansluitend op de probleem- en oorzakenanalyse wordt samengesteld, is erop gericht om de subjectieve uitspraken te kunnen spiegelen aan objectieve gegevens. Stappen zijn het formuleren van de informatiebehoefte, het verzamelen van feiten- en cijfermateriaal en het interpreteren van de gegevens.

De analysefase wordt afgerond met een rapportage die onder andere omvat:

- een analyse van de problematiek rondom mensenhandel, inclusief de veroorzakende factoren;
- resultaten van het onderzoek naar feiten en cijfers;
- een schets van gedachten over ambitieniveau en streefbeeld zoals die in de consultatieronde naar voren kwamen.

Na de analysefase volgt de synthesefase. In deze fase is het de bedoeling om tot een gezamenlijke visie en actieplan te komen. De diverse analyses uit de analysefase zijn de basis voor

een gesprek met de relevante omgeving hierover.

De resultaten van de synthesefase zijn:

- een visiedocument inclusief interventiestrategie;
- een doelenboom;
- een actieplan.

De totstandkoming van de bloemlezing Samen tegen mensenhandel

Om te komen tot deze bloemlezing is allereerst een grondige analyse van de omgeving gemaakt door te inventariseren vanuit welke invalshoeken men naar het onderwerp mensenhandel kan kijken. Zo is een lijst tot stand gekomen van ruim 100 organisaties c.q. sleutelfiguren met eigen meningen, inzichten, kennis, ervaringen en gevoelens ten aanzien van mensenhandel. De invalshoeken die de betreffende sleutelfiguren vertegenwoordigen en de organisaties waar ze werkzaam zijn, staan in bijlage A. Gevraagd is evenwel naar hun persoonlijke visie, op basis van eigen kennis, ervaring en opvattingen, niet naar die van de organisatie.

De personen zijn op 5 oktober 2022 bijeengekomen voor de consultatieronde. Voor de betrokkenen die niet aanwezig konden zijn, zijn digitale inhaalsessies georganiseerd. In de gesprekken zijn de volgende vragen gesteld:

1. Welke ontwikkelingen en trends ziet u met betrekking tot mensenhandel?
2. Wat gaat er nu goed op het gebied van mensenhandel?
3. Wat zijn volgens u in de huidige situatie de problemen en mogelijke onderliggende oorzaken?
4. Wat zouden wij volgens u per se moeten bereiken en wat betekent dat voor wat het ambitieniveau moet zijn?
5. Wat zou jij of je organisatie kunnen bijdragen?

In de verslagen van de gesprekken zijn wij zo dicht mogelijk bij de woorden van de geconsulteerde stakeholders gebleven. De werkgroep is vervolgens met de verslagen gaan werken door de uitspraken te groeperen en clusteren. Hierdoor is geleidelijk de ordening ontstaan die u in de bloemlezing ziet.

U leest letterlijke citaten uit de gespreksverslagen

Alleen wanneer dit voor de leesbaarheid of het begrip onontkoombaar was, zijn kleine wijzigingen of aanvullingen aangebracht. Citaten zijn niet terug te leiden naar individuen. Ook vermeldingen van organisaties zijn daar waar nodig geanonimiseerd, omdat het doel van de bloemlezing niet is om te vingerwijzen.

De bloemlezing bestaat uit vier hoofdonderdelen: de trends en ontwikkelingen; de problemen en oorzaken; wat er goed gaat in de aanpak; en de gewenste situatie en het ambitieniveau, alle vier opgetekend vanuit het perspectief van de geconsulteerde stakeholders.

De antwoorden op de vraag naar individuele- en organisatiebijdrage zijn niet opgenomen in deze bloemlezing; die worden gebruikt in de laatste stap, de formulering van het actieplan.

Binnen de hoofdonderdelen zijn de citaten onderverdeeld in verschillende clusters. Sommige citaten kunnen onder meerdere clusters worden geplaatst. Deze zijn ondergebracht bij het thema dat het meest van toepassing werd geacht. Het is handig om de inhoudsopgave als leeswijzer te gebruiken om zo clusters en/of citaten op te zoeken waarin u geïnteresseerd bent.

De waarde van de bloemlezing

De bloemlezing is een eerste neerslag van de kennis, ervaringen en gevoelens van de geraadpleegde personen. Daarmee geeft de bloemlezing een impressie van hoe mensen op dit moment de problematiek van mensenhandel ervaren.

Mensen hebben hun individuele inzicht met ons gedeeld. Door deze inzichten te bundelen kan het gezamenlijk inzicht zich verbreden. Dat is belangrijk voor het gesprek over het vervolg. Het is moeilijker een gesprek te voeren wanneer mensen volstrekt verschillend tegen een onderwerp aankijken dan wanneer er een basis van gemeenschappelijk inzicht is.

De bloemlezing beoogt aan het ontstaan van dit gemeenschappelijk inzicht bij te dragen.



1 Trends en ontwikkelingen

1.1 Aandacht/betrokkenheid

Er is een toename van maatschappelijk bewustzijn van arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling. Dit leidt echter niet tot meer meldingen vanuit de samenleving.

Groeiende bereidheid bij gemeenten om signalerende rol te pakken, hoewel er nog wel meer in getraind moet worden. Er is veel bezorgdheid bij de uitvoerders over of en hoe signalen opgevolgd moeten worden.

Meer gemeenten organiseren een 'Week tegen mensenhandel'. Dit helpt om een breder publiek te bereiken.

Awareness bij partners wordt groter.

Centraal en decentraal steeds verder uit elkaar.

Criminele uitbuiting ongrijpbaar en bij gemeenten wel sterk op netvlies, aandacht groeit.

Gemeentelijke aandacht:

- Steeds meer gemeenten maken een plan rondom mensenhandel.
- Hierdoor is er ook sprake van bewustwording en mogelijkheden om slachtoffers te signaleren.
- Echter, het aantal meldingen is toch laag.

Gemeenten zijn bewuster en voelen zich verantwoordelijker.

Meer focus op het onderwijs. Meer programma's ontwikkeld. Zoals 'Buit' en de film 'Zicht'.

Meer signalen maar minder sterke signalen. Ngo's vragen minder sterk door. Iedereen gaat aan de slag, maar het blijkt geen mensenhandel te zijn. Er wordt weinig concreet en feitelijk gesignaleerd. Het is al heel wat dat er gesignaleerd wordt, er moet nu wel goed gesignaleerd worden. Dit vind ik een ontwikkeling.

Ondanks de grotere aandacht voor mensenhandel, wordt het door sociale professionals nog altijd niet genoeg herkend. Als het wel herkend wordt, weet men niet waar advies moet worden ingewonnen.

Overbelasting in onderwijs waardoor mensenhandel niet of onvoldoende aandacht krijgt.

Steeds meer publieke en private partijen nodig om te signaleren (bijv. scholen).

Toenemende aandacht landelijke beleid voor aanpak arbeidsuitbuiting (Commissie Roemer).

Veel aandacht preventie/zelfreflectie. Minder begrip.

Meer aandacht voor alleen preventie blijft achter.

Steeds meer – alle – gemeenten aandacht.

Toenemende aandacht voor criminele uitbuiting van jongeren. Oorzaak: verleidingen (drugs)criminaliteit worden steeds groter door laagdrempelige toegang via sociale media, armoede, gebrek aan goede zorg en ondersteuning door wachtlijsten in de jeugdzorg etc.

Toename signalering criminele uitbuiting.

Arbidsuitbuiting en criminele uitbuiting vragen steeds meer aandacht, echter lastig om zichtbaar/transparant te krijgen (voorheen vooral seksuele uitbuiting).

De pleger is meer in beeld en krijgt de juiste zorg en of hulp.

Er is meer aandacht om de sterke vrouwen en mannen in kwetsbare situatie in beeld te brengen.

Steeds meer jongeren krijgen kennis over mensenhandel.
Minder zicht op zorg/opvang voor criminele uitbuiting.

Minder zicht op zorg/opvang voor criminele uitbuiting.

Er is steeds minder bereidheid tot het doen van aangifte, maar ook het zich laten bestempelen als slachtoffer. Een slachtoffer heeft daarmee namelijk alles te verliezen ('10 euro in Nederland is meer dan 0 euro in het land van herkomst').

1.2 Kwetsbare groepen

Steeds jongere slachtoffers.

Toenemende groep zwerfjongeren en dakloosheid.

Aandacht voor jeugd en criminele uitbuiting.

Bij jongeren met een Nederlandse afkomst is er steeds meer aandacht voor criminele uitbuiting en zijn er steeds meer meldingen (zowel daders als slachtoffers), maar het blijft vaak steken op ernstige afpersing in plaats van mensenhandel. Nog onvoldoende geborgd in art. 273f Wetboek van Strafrecht.

De doelgroep met multiproblematiek groeit en is steeds moeilijker goed te begeleiden of de goede hulp te bieden.

De opvang is gericht op individuen, maar er worden steeds meer gezinnen aangetroffen.

De opvang is gericht op óf volwassenen óf jeugd, het is de vraag of de opvang voldoende is ingericht voor mensen die kinderen hebben of willen meebrengen.

Er is een toename van multiproblematiek bij slachtoffers/benadeelden.

Er is een toename van zorgmeldingen van scholen ten aanzien van criminele uitbuiting van jongeren.

Er wordt door mensenhandelaren gebruikgemaakt van kwetsbaarheden van jonge mensen (die vaak ook al in de zorg zijn), waardoor uitbuiting snel (online) ontstaat.

Er zijn steeds meer verborgen groepen.

Groot aantal jonge mensen dat dader of slachtoffer wordt, verwevenheid beide groepen.

In de afgelopen 2-3 jaar is er minder tot geen zicht op seksuele uitbuiting bij jongeren (vooral in de leeftijd 18-27 jaar); onder de 18 jaar is er veel zicht door ouders/scholen/jeugdzorg, daarna verdwijnt betrokkenheid.

Jonge Nederlandse daders blijven buiten schot doordat slachtoffers en/of het professionele netwerk nog te weinig overgaan tot aangifte.

Jongeren of jongvolwassenen die slachtoffer zijn van criminele uitbuiting lopen vaak weg of het is bij hen langdurig onduidelijk waar zij verblijven, ze gaan om met nieuwe groepen die geassocieerd worden met het criminele netwerk. Ze worden als geldezel ingezet of hebben illegale spullen in bezit.

Jongeren worden op zeer jonge leeftijd benaderd voor de criminaliteit. Onder de 12 jaar.

Jongerenwerkers zien in omgeving steeds meer veroordelingen, maar het zijn alleen de minderjarigen en "loopjongens" die worden veroordeeld.

Kaders zoals 'mannen' of 'vrouwen'-opvang vervagen door een groeiende groep LHBTI, maar vaak is dit nog wel een uitdaging of discussiepunt.

Meer jongens/mannen zien zich niet als slachtoffer.

Meer jongere slachtoffers van seksuele en criminele uitbuiting.

Meest kwetsbare groepen, jongeren en migranten blijvend de komende tijd.

Mensenhandel is ongrijpbaar en er zijn meer minderjarige slachtoffer.

Slachtoffers zijn minder zichtbaar, terwijl we weten dat ze er wel zijn.

Steeds meer minderjarige slachtoffers van mensenhandel.

Straatcultuur en verharding onder jongeren.

Toename van kwetsbaarheden, en opvang crisis: extra kwetsbaarheid

Toenemend armoede en bestaansonzekerheid. Van invloed op mensenhandel.

Veel meiden die worden aangemeld zijn verslaafd aan lachgas of andere drugs.

Veranderende moraal bij de jeugd.

Voorlichting in het onderwijs toegenomen. Trainingen bij gemeenten is toegenomen.

Intenties zijn er. Beleid mensenhandel verbeteren. Nog veel op papier maar weinig uitvoering. Media: meer programma's die aandacht hebben.

Zorgen over minderjarige slachtoffers omdat ze buiten het zicht van de overheid blijven.

Veel minderjarige slachtoffers.

1.3 Beleid vs. uitvoering

Er is een wildgroei aan zorgpartijen waartussen onderlinge afstemming ontbreekt.

Er is meer beleid/aanpak/mankracht bij gemeenten voor de aanpak van arbeidsuitbuiting. Hierdoor zijn er meer verzoeken om samen te werken.

Er is sprake van een dalend aantal officiële slachtoffers.

Er vindt misbruik van wet- en regelgeving door bedrijven plaats om zo goedkoop mogelijk te kunnen procederen of te leveren.

Er zijn steeds minder rechtszaken en meldingen van slachtoffers, in dat verband is de zorg te veel afhankelijk van het recht hebben op voorzieningen, dat vervalt wanneer het strafrechtelijk traject ontbreekt.

Groeiend wantrouwen naar overheidsinstanties, slachtoffers vragen minder makkelijk hulp.

Het wordt steeds lastiger de dader te pakken i.v.m. grootte criminele netwerken en de hiërarchie hierbinnen.

Meer gebruikmaking van oriëntatiepunten voor straftoemeting.

Preventie wordt uitgebreid.

Toename criminele uitbuiting.

Veel aandacht voor nieuwe zaken maar weinig inzicht in effectiviteit.

We hebben minder zicht op slachtoffers.

We signaleren meer arbeidsuitbuiting, maar doen er niks aan.

We zien steeds meer signalen van criminele uitbuiting in de meldingen. Wanneer er signalen zijn in een casus is het vaak erg zoeken welke en of er een zorgaanbod is dat aansluit bij de betrokkenen.

Zichtbaarheid verminderd, complexiteit neemt toe en zicht op financiën loopt achter.

1.4 Wet- en regelgeving

Er is steeds meer onduidelijkheid/ongelijke interpretatie van “geringste signaal”. Dit staat slachtofferbescherming in de weg: ernstig nadeel in mogelijkheid tot signalering. Het levert slachtoffers nog te weinig op om het risico te nemen.

Toerekening art. 273f Wetboek van Strafrecht aan U2B Heard.

De drempel voor de B8 procedure lijkt steeds hoger te liggen. De term ernstige benadeling wordt vaak gebruikt waar een paar jaar geleden nog de B8 aangeboden werd.

Artikel 273f Wetboek van Strafrecht en de Wet regulering sekswerk zijn van groot belang.

1.5 Digitalisering

Als gevolg van corona is mensenhandel digitaal geworden. Dit is een nieuwe vorm.

Signaleringsmethodieken lopen hierop achter.

Misbruik van online technologie wordt steeds zichtbaarder en duidelijker, het is de vraag of de opvang/hulp daar voldoende op is toegerust (met name wat betreft kennis hierover).

En er is een afname in de internationale onderzoeken.

Er is een toename van arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting en er is onvoldoende internationale info uitwisseling via werving via het digitale domein. En er is een afname in de internationale onderzoeken.

Er is meer digitaal bewijs.

Er vindt veel digitale recruitment plaats met het doel uitgenodigd te worden naar Nederland. Dit gebeurt via social media.

Het contact leggen, uitbuiten, het betalen van ‘services’ vindt steeds meer online plaats en met gebruik van nieuwe technologie en social media.

Het waterbedeffect vindt plaats, waarbij als preventie op één plek succesvol is, het zich naar een andere plaats of doelgroep verplaatst.

Kwetsbare personen met bepaalde achtergrond of problematiek worden op korte termijn online gegroomd door middel van chantage. Ze worden gedwongen abonnementen af te slijten, geld te bewaren of door te sluizen of anderen te intimideren.

Verschuiving naar onlineactiviteiten van mensenhandel.

We weten dat er veel digitale uitbuiting en onveiligheid is (of moet zijn), maar het is de vraag of de zorg/signalering hierop is toegerust.

Online uitingsvormen van mensenhandel zijn steeds prominenter aanwezig.

T.a.v. seksuele uitbuiting: de slachtoffers worden steeds jonger. Het proces tot aan de uitbuiting gaat sneller, onder andere door gebruik van sociale media. Het maken en (door) sturen van naaktbeelden speelt hierbij een grote rol.

Seksuele uitbuiting gebeurt steeds meer achter de schermen, waarmee bedoeld wordt dat dit steeds vaker op het internet plaatsvindt (op het dark web). Het is de vraag hoe deze groep bereikt kan worden.

1.6 Informatiedeling

In preventie zorgen discussies over informatiedeling steeds meer tot ruis.

AVG-regels worden steeds meer boven doel gesteld.

De privacywetgeving en toepassing daarvan belemmert het stapelen van signalen.

In preventie zorgen discussies over informatiedeling steeds meer tot ruis.

Ontwikkeling van het domein informatie gestuurd werken methodiek (DIGW-methodiek). Dit maakt signaleren filteren makkelijker. De methodiek van politie moet beschikbaar worden gemaakt voor gemeenten.

Privacy en gegevensbescherming wordt steeds strenger. De wet is niet gewijzigd maar organisaties gaan er krampachtig mee om.

Steeds meer vraag om procesregie richting zorgcoördinator (vraag om in te zoomen op ketensamenwerking zorg en straf in een casus).

1.7 Internationaal

Aandacht voor mogelijke uitbuiting van Oekraïense vluchtelingen.

Asielzoekers die aangeven slachtoffer te zijn van mensenhandel vragen vaker bescherming binnen de asielaanvraag in plaats van na de B8/B9 procedure.

Er is een grote focus op preventie bij Oekraïense ontheemden.

Er is toegenomen aandacht voor preventie in bron- en transitielanden (upstream preventie).

Er zijn grote verschillen in Europa wat betreft inkomen (en ook globaal).

Groei criminele uitbuiting en blinde vlekken.

In verband met de nationale asielcrisis is het lastiger om aan preventie te werken.

Bijvoorbeeld binnen de Centraal Opvang asielzoekers (COA) zijn er veel nieuwe locaties, vaak korte termijn locaties, veel nieuwe personen en/of te weinig personeel.

In verband met de nationale asielcrisis is het lastiger om aan preventie te werken.

Migrantenorganisaties worden steeds meer betrokken bij signaleren.

Oekraïners toenemend kwetsbaar.

Caribische gebied loopt achter op ontwikkelingen in de aanpak.

Situatie Caribisch gebied verslechtering en geen effectief beleid.


Toename signalering slachtoffers van mensenhandel met Dublinclaim.

Toenemende focus op arbeidsmigranten waarbij derde-landers en Licht Verstandelijk Beperkten (LVB) worden vergeten.

Toenemende migratiestatus boven slachtofferstatus.

Toenemende migratiestromen, drukte bij COA's en kwetsbaarheid doelgroep.

Vietnamese kinderen worden verhandeld uit Vietnam naar en door Europa ofwel naar het Verenigd Koninkrijk. Ze worden meermaals verkocht of uitgebuit in verschillende vormen van uitbuiting om het volgende 'ritje' te betalen.



1.8 Opsporing

Er komt steeds meer inzicht in de complexiteit van het signaleren. Voor betere opsporing en vervolging is het van belang dat dit verbetert.

Jongerenwerkers zien in omgeving steeds meer veroordelingen, maar het zijn alleen de minderjarigen en “loopjongens” die worden veroordeeld.

Met name seksuele en criminele uitbuiting zijn steeds vaker nationaal en zeker internationaal georganiseerd.

1.9 Signalering

Steeds vaker beeld bij signalen maar het ontbreekt aan een handelingsperspectief.

Er is toenemende migratie voor arbeid uit Azië of Centraal Azië. Er is agressieve rekrutering van migranten naar Europa.

De signalen die bij de Regionale Informatie- en Expertise Centra (RIEC's) binnenkomen, betreffen voor het overgrote deel arbeidsuitbuiting.

Het aantal signalen/casussen mensenhandel daalt al een aantal jaren.

Ik zie geen specifieke nieuwe trends of ontwikkelingen. In de sekswerkers branche is er altijd sprake van enige mate van mensenhandel/sekswerk tegen de eigen wil in en uitbuiting. Vaak zien wij wel dat in de media of bij ngo's dit probleem groter wordt gemaakt dan wij in de praktijk waarnemen, met die kanttekening dat wij een advertentieplatform zijn en dus geen direct met sekswerkers veel contact hebben over deze problematiek. Ik heb niet het idee dat op dit moment het groter wordt, wellicht zelfs wat meer buiten ons gezichtsveld is gekomen omdat adverteerders weten dat wij samenwerken met openbaar ministerie en Politie.

Op de bekende seks advertentiesites wordt steeds meer gebruik gemaakt van “telefonistes” -> indicatie voor georganiseerd verband -> mogelijk signaal mensenhandel.

Vermenging van mensenhandel en andere delictsvormen. Bijvoorbeeld arbeidsuitbuiting in Crystal meth labs. Criminele uitbuiting in relatie tot drugrunners.

Verschuiving van grensoverschrijdende, georganiseerde mensenhandel (o.a. seksuele uitbuiting) naar ‘huis tuin en keuken uitbuiting’ (individuele daders en slachtoffers, minder georganiseerd).

Er lopen steeds meer verschillende vormen van mensenhandel door elkaar heen en worden ook steeds meer door elkaar heen gesignaleerd. Dit is ook gezien binnen de zorg. Daarnaast wordt de groep diverser (bijv. leeftijd/problematiek). Beide punten stellen andere eisen aan kennis en het sociale netwerk in de regio en aan hoe de opvang gefaciliteerd wordt.

Steeds minder zicht op slachtoffers mensenhandel, vooral derdelanders, ook jongeren.

Opvang duurt lang voordat het geregeld is.



2 Problemen en oorzaken

2.1 Aangiftebereidheid en kennis en bewustzijn van slachtofferschap

Aantal aangiftes bij de politie door minderjarigen is beperkt.

Aantal meldingen ernstige benadeling werknemers Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA) in onze regio is erg laag.

Autoriteiten worden niet altijd vertrouwd.

Het onderwerp mensenhandel heeft nog te weinig bekendheid onder burgers.

Asielzoekers mogen na zes maanden in de procedure werken maar wegens onbekendheid met het Nederlandse systeem zijn zij kwetsbaar voor uitbuiting. Dit geldt ook voor statushouders. Ze weten niet waar ze hulp moeten zoeken of moeten melden.

Er is bij slachtoffers, vooral van een andere cultuur, weinig vertrouwen/begrip van het proces.

Er is een gebrek aan betrouwbare en begrijpelijke informatie voor wie in Nederland komt werken, hoewel er wel goede ontwikkelingen zijn.

Gesignaleerd worden of zelf melden pakt voor het individuele slachtoffer van mensenhandel of benadeling te vaak slecht uit. Er is geen bescherming, looncompensatie en wel verlies van werk.

En het ontbreekt aan een duidelijk algemeen bekend aangifte / informatie punt.

Het is onduidelijk wat de routes zijn om te melden en het is moeilijk om onderwerpen aan te kaarten.

Slachtoffers komen moeilijk naar voren met hun verhaal (lage meldingsbereidheid) door ongunstige verhouding tussen wat melden je kost (verlies werk, onderdak, netwerk en je zit in langdurige procedures) en wat het je oplevert (weinig toegang tot bescherming, geen looncompensatie, etc.)

Slachtoffers zien zichzelf niet als slachtoffer en hebben ook andere belangen.

Te veel onduidelijkheid over het aanmeldproces/aangifte en wat daar de mogelijke gevolgen van zijn voor het slachtoffer.

Velen herkennen nog niet de jongens-slachtoffers en voelen zich handelingsverlegen.

Wantrouwen: slachtoffers hebben vaak een terechte angst. Professionals: ethische kant, morele besluitvorming.

De cijfers van aantallen slachtoffers mensenhandel zijn niet volledig omdat slachtoffers zichzelf vaak niet als slachtoffer zien en dus niet gemeld worden bij CoMensha. Hierdoor wordt er nog te weinig financiële ruimte gegeven om een stevige aanpak te formaliseren.

Met name bij minderjarigen; praten niet zo snel met politie, terwijl situaties wel zorgelijk zijn en er mogelijke aanleiding tot mensenhandel is.

Informatievoorziening over een 'firewall' bij aangifte misstanden door illegale sekswerker. Kan iemand veilig aangifte doen/hulp ontvangen in een geschikte taal, zonder verder in de problemen te komen?

Meer controle en regulering is waarschijnlijk niet de manier om dit probleem in de seksindustrie op te lossen. Luister naar de gemeenschap. Die willen niet op verschillende plekken geregistreerd worden. Zorg ervoor dat sekswerkers naar de politie durven te gaan als er iets mis is. Werk aan vertrouwen bij de seksindustrie in gemeenten, politie en overheid. Zo worden misstanden sneller gesignaleerd.

De afhankelijkheid van status (irregulier) opvang (= basisbehoeften) waardoor ze daardoor geen aangifte doen. Er is angst voor autoriteiten/ represailles.

Er is digitale recruitment en dus veel uitwisseling van online informele bronnen (social media) met het doel uitgenodigd te worden naar Nederland als slachtoffer.

Mensen zien zichzelf niet als slachtoffer.

Aangifte doen is een lang proces en het slachtoffer kent niet altijd de stappen daarin.

De benaming die wordt gebruikt. "Slachtoffers" terwijl overlever een stuk krachtiger klinkt.

Wie via de definitie slachtoffer mensenhandel is, voelt zich niet altijd zo. Aandacht voor invulling slachtofferschap door degene om wie het gaat.

2.2 Onvoldoende aangiftebereidheid

Slachtoffers ervaren te weinig vertrouwen, zonder aangifte geen onderzoek.

Beperkte bereidheid om melding te maken van mensenhandel door gebrek aan veiligheid/ culturele normen.

Voor veel sekswerkers niet duidelijk of ze in problemen komen als ze aangifte doen, bijvoorbeeld als je illegaal in Nederland bent.

Bejegening door gemeenten en politie vaak intimiderend, ongepast, seksueel getint.

Gebrek aan juiste bewoording en sensitieve houding, zeker wanneer er meerdere intersecties meespelen (zoals migrant zijn, transgender zijn, enzovoort).

In onze branche wordt het probleem van mensenhandel met name waargenomen door de klanten van sekswerkers. Door de criminalisering van het beroep en de branche en hoe OM/politie is omgegaan met een aantal zaken is er geen tot weinig bereidheid om mee te werken/aangifte te doen etc.

2.3 Onvoldoende zicht op slachtoffers

Een aanzienlijke doch onvoorziene groep oudere migrantenkinderen worden uitgebuit als onderdeel van secundaire migratie.

Er is onwetendheid wat betreft de slachtoffers.

Er is geen goed overzicht binnen de problematiek, veel gebeurt op het internet dus anoniem.

Geen duidelijkheid over aanmerken van slachtofferschap.

2.4 Arbeidsuitbuiting onvoldoende gezien als mensenhandel

Arbeidsuitbuiting wordt gestimuleerd door grote internationale bedrijven.

Arbeidsuitbuiting wordt vaak niet gezien als mensenhandel.

Ongedocumenteerde arbeidsmigranten geen structurele aanpak.

2.5 Onvoldoende onderkenning criminele uitbuiting

Bij jongeren die vervolgd worden is er vaak geen bewustzijn van slachtofferschap die tegelijk plaats kan vinden met daderschap. De zwijgcultuur bemoeilijkt de aanpak van mensenhandel (met name criminele uitbuiting).

Er zijn negen opsporingsonderzoeken naar criminele uitbuiting m.b.t. slachtoffers (2016-2019).

Criminele uitbuiting van jongeren. Ze kunnen zowel daders als slachtoffer zijn. Hoe ga je daarmee om in opsporing/ vervolging?

Er is sprake van weinig kennis met betrekking tot criminele uitbuiting.

*Criminele uitbuiting van jongeren:
zijn het slachtoffers, daders of beide?*

Eerstelijns politie speelt nog vrijwel geen rol bij criminele uitbuiting.

Onderschatting van criminele uitbuiting bij kinderen.

Overlap dader/slachtoffer bij criminele uitbuiting.

Uitbuitingssituaties komen moeilijk in beeld.

Mensenhandel als onderdeel van thema ondermijnende criminaliteit dreigt onder te sneeuwen in aandacht voor drugs en witwassen.

2.6 Bepaalde kwetsbare groepen onvoldoende in beeld

Mensenhandel is ongrijpbaar en er zijn meer minderjarige slachtoffer.

De stigmatisering van prostitutie is er nog steeds.

Er is een grote groep jongens en mannen in een (nog) verborgen wereld van mensenhandel.

Er worden te weinig jongens aangemeld bij hulpverlening, dus die worden nog te weinig gesignaleerd.

Grote groep zwerfjongeren.

Onbegeleide vluchtelingen- en migranten kinderen worden ingezet als 'smokkelaars' (de Balkans) bijv. als bootchauffeurs van anderen van land en zee.

Verskillende doelgroepen onbegeleide migrantenkinderen worden ingezet voor drugssmokkel en -verkoop.

Er is sprake van zeer jonge drugscriminelen als gevolg van armoede.

Ouders profiteren steeds meer van kinderen die richting criminaliteit afglijden.

Ouders en omgeving onvoldoende betrokken, ook ouders als daders en ouders van dader.

Traumatische events (zoals pesten, overlijden ouders, onveiligheid, jeugd, armoede etc.) worden onvoldoende gezien als ontwikkeling van kwetsbaarheid bij toekomstige slachtoffers.

Vanwege armoede voelen jongeren zich verplicht ouders te ondersteunen.

Qua preventie: link vanuit armoede wordt te weinig gelegd als veroorzaker van mensenhandel. Dit zijn de gevolgen van het leven onder een lage-inkomensgrens.

Weinig tot geen alternatief:

- Buurthuizen sluiten of geen gepast aanbod.
- Jongeren "spelen" niet meer buiten, doen nu andere dingen.
- Jeugdsalarissen zijn te laag, er is sprake van een te lage beloning van legale baantjes.
- Geen binding met school. Geen identificatie met de leerkracht en niet worden opgemerkt door de leerkracht.

Aanpak malafide uitzendbureaus nog onvoldoende.

Gebrek aan regulering uitzendbranche.

Oekraïners met een Europese beschermingsstatus mogen in Nederland meteen werken (in tegenstelling tot asielzoekers) en zijn daardoor zeer onbekend met het Nederlandse systeem. Zij zijn hierdoor kwetsbaar voor arbeidsuitbuiting. Er zijn signalen van malafide uitzendbureaus en ronselen vanuit Oekraïne. Ook signalen van mogelijke seksuele uitbuiting. Een groep meldt ook slechte toegang tot arbeidsinspectie.

Te weinig begrip van LVB bij slachtoffers en daders en vaak zien zij zichzelf ook niet als slachtoffer.

Werkenden met een niet-West-Europese achtergrond worden op basis van een ander normenkader beoordeeld.

De problematiek van migranten is niet in beeld bij hulpverleners of politiek, er wordt te veel vanuit het strafrecht geredeneerd.

Misstanden binnen de seksindustrie veelal geduid als seksuele uitbuiting, maar niet als arbeidsuitbuiting; ook weinig mogelijkheden (bijv. via contractvormen) daartoe.

Binnen de seksindustrie wordt arbeidsuitbuiting/slecht werkgeverschap veelal niet (h)erkend. De focus ligt op seksuele uitbuiting, waardoor veel misstanden buiten beeld blijven. Dit komt de veiligheid en gezondheid van sekswerkers niet ten goede.

T.a.v. seksuele uitbuiting: sterke samenhang met andere problematiek. Bijvoorbeeld seksueel misbruik in de vroegere jeugd, huiselijk geweld thuis, verslaving, psychiatrie, schuldenproblematiek. Belang om dit ook te zien. Bijvoorbeeld buurjongen van 20 die buurmeisje a.d.h.v. naaktfoto dwingt seks te hebben met vrienden.

Verwijzing Dublin heeft geleid tot slechter zicht op slachtoffers.

2.7 Beperkte kennis van doelgroepen

Ik zie niet wat het probleem is. Geen idee van aard en omvang van lokale problematiek, dus ook niet op signalering in kunnen/willen zetten. Geldt met name voor gemeente.

Kennis en vormen van criminele- en arbeidsuitbuiting te weinig op niveau, (lokaal) bij zorg- en veiligheidspartijen.

Weinig kennis (capaciteit) bij partners om te kunnen signaleren. Toezichthouders, bijvoorbeeld, herkennen signaleren mensenhandel niet, met name bij kleinere gemeenten.

Bij veel zorgprofessionals is er toch nog een handelingsverlegenheid en/of onbekwaamheid als het gaat om signaleren, bespreekbaar maken en handelen. De reden hiervoor is kennis, technieken en vertrouwen in netwerk.

Er wordt door professionals te vaak gedacht aan mensensmokkel in plaats van mensenhandel. Er is te weinig kennis over wat mensenhandel inhoudt.

Het gehele proces van signalering tot hulp en weer deelnemen aan de maatschappij houdt te weinig rekening met Lichtverstandelijke Beperkten (er is te weinig kennis hierover).

Mensen met een LVB zijn over vertegenwoordigd binnen de groep daders en slachtoffers, terwijl de expertise rondom LVB en uitbuiting te vaak ontbreekt in de keten.

Seksuele uitbuiting: niet altijd passende diagnose (bij gemeenten op lokaal niveau) en/of passende (jeugd)hulp als gevolg van wachtlijsten, gebrek aan specialistische kennis.

Kennis over LVB in volle breedte en samenhang onvoldoende.

2.8 Gebrek bewustzijn in beleid

De asielprocedure heeft onvoldoende kennis/aandacht voor mensenhandel. Kinderen moeten beschikken en ander pad belopen naar zorg.

Het veranderen van de denkwijze of beeldeninvulling van signalen. Bijvoorbeeld bij criminele uitbuiting: wat vroeger een dader was, is nu een slachtoffer.

Kinderen worden onvoldoende geïnformeerd over de rechten en risico's. Kinderen hebben laag vertrouwen in het systeem vanwege kind- en slachtoffer onvriendelijke bejegening. De migranten kinderen in het bijzonder vanwege geweld door grensbewaking en politie. Er is een gebrek aan een duurzame oplossing van verblijf in de toekomst, transparantie van besluitvorming, kind onvriendelijke procedures en opvang en lange wacht periodes. Dit duwt kinderen uit het (zorg)systeem.

Aanpak en implementatie is te vrijblijvend, geen regie en opvolging.

Aanpak vroeg tijdelijke traumatisering nauwelijks aandacht.

Bij mensenhandel geldt: zolang er vraag is door klanten, is er aanbod.

Niet alle mogelijkheden om mensenhandel te voorkomen

worden benut door preventieve maatregelen.
Ongemakkelijke vraag/discussie niet gesteld,
hoe verwerpelijk vinden we betaalde seks met minderjarigen.

Onvoldoende aandacht online wereld.

Onvoldoende onderliggende oorzaken die nodig zijn bij preventie.

Politiek wil niet programmeren, niet bezig met vooruitkijken, vooral bezig met stemmen, en dit heeft een effect op ministeries.

Preventie lastig meetbaar en voorkomt niet dat er iets ergs gebeurt.

Preventie materiaal loopt achter, updaten!

Spreekt nog steeds over illegale prostitutie als hetzelfde als seksuele uitbuiting, zorgt voor stigmatisering.

Staat niet overal en altijd op bestuurlijke agenda, andere prioriteiten.

Mensenhandel bestrijden is een doel an sich, niet enkel een 'ruilmiddel' in migratiedialogen met derde landen.

Uitvoering en beleid staan ver af van beleefwereld van mensen.

Meer voorlichting en vermindering 'verborgen groepen'.

Signalering schiet nog altijd tekort in het bredere zorglandschap.

En hoe die daders nu precies te werk gaan. Dat is niet universeel. De ene dader heeft betere tractie op een bepaald type slachtoffer dan de andere. En vice versa.

Mensensmokkel en seksuele uitbuiting op gespannen voet soms.

Er is nog weinig zicht op daderschap (met name de start van jonge daders).

Er is toch nog onvoldoende bewustzijn bij organisaties dat andere partners (anders dan opsporing) instrumenten hebben die ingezet kunnen worden. Denk aan bevoegdheden Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), Belastingdienst, maar ook gemeentelijke instrumenten zoals sluitingen en lasten onder dwangsom.

Mensenhandel heeft onvoldoende prioriteit. Het betreft vaak lastige/langdurige zaken en er is de laatste 5-10 jaar veel focus op drugsaanpak.

Seksuele uitbuiting: meer behoefte aan effectieve preventie voor jongeren.

Afspraken zijn gemaakt over aantal verdachten en niet aantal geredde slachtoffers. Omgekeerde wereld.

2.9 Gebrek bewustzijn in maatschappij

Er is weinig kennis van signalen binnen de maatschappij.

Veel potentiële slachtoffers worden niet bereikt en potentiële slachtoffers zien zichzelf niet als slachtoffer.

Brede bewustwording om te herkennen en hulp te bieden.

Discriminatie tendensen in de samenleving (segregatie, uitsluiting).

Te weinig signalering en idee dat niet speelt.

Verschillen in samenleving die aanleiding kunnen zijn, context kunnen zijn, brede blik op slachtofferschap.

Mensenhandel in combinatie met uitzichtloosheid en gemis

aan zingeving.

2.10 Belemmerende regelgeving

De misbruik van wet- en regelgeving door bedrijven om zo goedkoop mogelijk te kunnen procederen of te leveren.

Er is onduidelijkheid of de resultaten van de B8/B13 beleidswijziging matchen met de vanuit slachtoffers.

Europese vage regelgeving belet slagvaardig optreden.

Arbeidsinspectie geen scheiding rol opsprong en toezicht. Mensen kunnen hier dus niet terecht voor preventie. Dubbelrol belemmert.

Complexe financiering, AVG, regels en systemen en het financieel confetti kanon van samen tegen mensenhandel.

Landelijke regelgeving die zorgt voor uitbuiting zorgt er ook voordat het je niet kunt voorkomen.

Poortwachtersfunctie van Registratie niet ingezetenen werkt niet.

Er zijn te weinig bestuurlijke mogelijkheden van gemeenten om te signaleren.

Nieuwe wet regulering prostitutie en bestrijding misstanden seksbranche lijkt nu risico's tot verdwijnen in het illegale circuit te vergroten, door onder andere de registratieplicht.

Te weinig mogelijkheden voor legale prostitutie.

Te weinig regels voor de uitzendbranche (niet-ingeschreven/ingezetenen in Nederland). Regels zijn in het verleden losgelaten.

Gebrek aan gegevensgrondslag en registratie persoonsgegevens sekswerkers staat signalering en bestuurlijk handelen door gemeentes ernstig in de weg --> grondslag is nodig!

Gebrek aan legale migratieroutes voor arbeid.

Juridische knelpunten bij signalering. Veel onduidelijk over privacy, AVG, meldrecht, verschillen bestuursrecht en strafrecht.

Grondslag gegevensverwerking (wettelijk kader), o.a. Wet politiegegevens (Wpg), Wet Regulering Sekswork (Wrs).

Mensenhandel vindt nog te veel buiten het zicht plaats.

Geen zicht op online ronselen/uitbuiting.

Gegevensdeling bevoegdheden onduidelijk (AVG, Wpg).

Gemeente mag minder vastleggen en delen.

Zachte signalen worden niet geregistreerd/gedeeld.

Indien zorgcoördinator melder is, dan ook zichtbaar (ook voor daders); kan nu niet anoniem.

Doelbinding van gegevens registraties bij verschillende spelers maakt uitwisseling van gegevens erg lastig. De vraag is letterlijk of het hanteren van doelbinding ter bescherming van de grondrechten van een persoon de bescherming van een slachtoffer mensenhandel juist niet in de weg staan.

Integrale aanpak is noodzakelijk bij de aanpak van mensenhandel; hierbij is informatiedeling noodzakelijk. In het geval van seksuele uitbuiting is het een groot probleem dat we als gemeente (met onze signalerende taak) niet de wettelijke grondslag hebben gegevens van sekswerkers te kunnen registreren. Daardoor kunnen we ook niet adequaat signalen doorgeven aan de politie. Deze grondslag is echt nodig.

We kunnen belangrijke signalen vaak niet doorgeven aan andere organisaties (m.n. zorg) omdat er wettelijke belemmeringen zijn.

Zorgcoördinator komt soms klem te zitten omdat deze informatie heeft waar met ambtshalve op vervolgd (meldingen komen dan op naam zorgcoördinator en deze worden dus zichtbaar).

18-/18+ scheiding schaadt slachtoffer/dader aanpak.

Verslechtering bedenktijd en B8 voor grote groep: Dublinclaimanten, slachtoffer met weinig opsporingsindicaties.

2.11 Beperkte mogelijkheid gegevensuitwisseling

Je hebt zorg- en veiligheidspartners nodig maar het middel, namelijk informatiedeling, wordt belemmerd. Tien regio's worstelen hiermee en landelijk lijkt de oplossing nog niet te komen.

De AVG of privacy en de onmogelijkheid om signalen of andere informatie te delen.

Problemen rondom privacy en gegevensdeling leiden ertoe dat te weinig signalen leiden tot opsporing en vervolging.

Lastige informatiedeling tussen verschillende partijen (o.a. door AVG).

Gegevensdeling voor casusbesprekingen mag niet altijd. Convenanten zijn vaak niet geldig.

Professionals ervaren problemen met het delen van informatie vanwege de AVG.

Registreren sekswerkers mag niet.

Zicht op rondtrekkende sekswerkcarroussels moet beter. De gegevensdeling tussen gemeenten ook over grenzen heen is hiervoor essentieel. Gemeente Amsterdam is bezig met het opzetten van een Europees interstedelijk netwerk maar belangrijk dat dit veel breder gedragen wordt.

Problemen rondom privacy en gegevensdeling leiden ertoe dat te weinig signalen leiden tot opsporing en vervolging.

Mensen zijn moeilijk te volgen; in diverse systemen en soms eruit; geen dossiervorming.

(Kennis van) AVG is beperkt en belemmerend.

Door privacywetgeving geen uitwisseling tussen organisaties die zich met mensenhandel bezig houden, daardoor wordt een signaal geen mensenhandel zaak en worden de daders niet gestraft.

Informatiepositie t.a.v. aard en omvang van mensenhandel wordt gecompliceerd door AVG wetgeving.

Niet voldoende randvoorwaarden geregeld zorgcoördinator wat betreft uitwisselen informatie (geen grondslag om info uit te wisselen).

Onvoldoende mogelijkheden om informatie/signalen te delen tussen partners. Alleen op die manier kan je integraal mensenhandel aanpakken. Onder meer een wettelijke grondslag voor gegevensverwerking sekswerkers is noodzakelijk.

De angst bij professionals iets verkeerd te doen rondom de ingewikkelde AVG bemoeilijkt gegevensdeling en onderlinge samenwerking.

Er zijn veel barrières rondom gegevensdeling: koudwaterrees bij professionals, managers die professionals niet altijd steunen in gegevensdeling, en eigen invullingen van organisaties.

Er zijn verschillende interpretaties van de AVG-wet bij organisaties, wat gegevensdeling bemoeilijkt.

Er zijn verschillende interpretaties van de AVG-wet bij organisaties, wat gegevensdeling bemoeilijkt.

Interpretatie van de AVG zorgt ervoor dat veel zorg instellingen geen meldingen doen van vermoeden mensenhandel.

Bij veel partijen huivering om signalen door te geven/op te pakken i.v.m. AVG/gegevensbescherming: kan verlamrend werken.

2.12 Huidige marktwerking werkt beperkend

Bij de doelgroep (net) meerderjarige (vermoedelijke) slachtoffers is het lastig om opvangplekken te vinden die aansluiten bij wat slachtoffers nodig hebben, vanwege de complexiteit van de problematiek bij slachtoffers.

Door de marktwerking in de zorg is het voor organisaties niet lonend om plekken/behandeling voor de doelgroep met multi-problematiek te bieden.

Er is sprake van concurrentie binnen de zorg, veel marketing, maar te weinig inhoudelijke kennis.

Er poppen zorgboeren op die een gebrek aan professionele zorg hebben.

Mensen die de hulp het meest nodig hebben vallen tussen wal en schip omdat hun problematiek te complex is en ze dus 'te veel geld kosten'.

Onderliggend speelt de marktwerking in de zorg, waarbij er te weinig controle is op zorgcowboys en te veel bureaucratie voor echt goede initiatieven.

Professionele partijen willen geen complexe cliënten in verband met de beperkte vergoeding.

Er is te weinig aandacht voor sommige subcategorieën van cliënten. Van deze doelgroep wordt gemakkelijk weggekeken en het is ook geen politiek populaire doelgroep.

Er zijn veel verschillende soorten opvang, maar toch lijkt het netwerk niet voor alle cliënten sluitend/dekkend (altijd wel een contra te vinden), waardoor de zorgcoördinator soms moet 'leuren' met cliënten.

Het 'rondpompen' van lastige cliënten.

Hulpverlening voor daders en slachtoffers met meerdere problematiek en stopt vaak op contra-indicaties.

2.13 Onderwijs onvoldoende betrokken

Aanpak mensenhandel in onderwijs vrijblijvend.

Geen coördinatie op preventie of monitoring, ook vrijheid van onderwijs.

OCW niet on board, nodig voor borging.

Onderwijs kerndoelen onduidelijk, te veel vrijheid in wat te doen.

Preventie in onderwijs is systemisch en niet duurzaam geborgd.

Versnippering en onduidelijke regie en verantwoordelijkheid op preventie in onderwijs.

Te weinig inzet op preventie op scholen, misschien ook geen geld voor? Dat moet een belangrijk item zijn binnen lesprogramma's: gevaren social media, internet en seksuele uitbuiting.

Steeds grotere rol voor scholen die nog niet goed uitgevoerd wordt.

2.14 Onduidelijkheid onderscheid zorg en straf

Voor veel sekswerkers niet duidelijk of ze in problemen komen als ze aangifte doen, bijvoorbeeld als je illegaal in Nederland bent.

De focus (en het geld) is heel sterk op zorg voor en weerbaarheid van slachtoffers, maar er wordt te weinig gefocust op daderopsporing, daderaanpak en daderpreventie.

Het slachtofferbelang staat voorop, maar veel heeft samenhang met strafproces (schadefonds, B8 etc.).

We sluiten de slachtoffers op en laten de daders lopen.

Er wordt nog te vaak gesloten geplaatst na slachtofferschap.

Slachtoffers en daders ervaren te veel belemmeringen wanneer zij weer willen deelnemen aan de maatschappij (denk hierbij bijvoorbeeld aan het openen van een bankrekening na het hebben van schulden. Dit moet in gezamenlijkheid worden aangepakt.

Betere bescherming/concrete beschermingsopties voor het gehele gezin als een jongere aangifte gaat doen van criminele uitbuiting. De risico's voor het hele gezin zijn te groot als het slachtoffer gaat "snitchen".

Hulpverlening aan daders is onvoldoende duidelijk.

Straf en zorg zijn te verschillende doeleinden van het traject.

Vaak terugval slachtoffers bij arbeidsuitbuiting en ook seksuele uitbuiting omdat zij niet weten hoe ze op een andere manier geld moeten verdienen voor het gezin thuis. Dit gaat om een zeer kwetsbare groep.

Verskil in interpretatie "geringste signaal" en hieruit voortvloeiend gebrek aan slachtofferbescherming staat signalering en handelingsbereidheid ongedocumenteerden in de weg. Signalen bij ongedocumenteerden worden minder serieus genomen.

De drempel voor de B8 ligt hoger daardoor minder slachtoffers.

In de seksindustrie wordt vooral gefocust op opsporing

slachtoffers. Daarnaast kunnen er nare gevolgen hangen aan slachtofferschap als je wordt gecontroleerd (je hebt bijv. geen vergunning of papieren= uit het land worden gezet). Daarmee zorg je dat sekswerkers onder de radar gaan werken en kwetsbaar worden gemaakt voor mensenhandel. Focus minder op regulering en controles van de sector. Werk samen met communities. Community ziet vaak het snelste als er iets niet klopt.

2.15 Onjuiste behandeling slachtoffer

De NLA hanteert andere definitie van slachtofferschap dan politie/de afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM), waardoor seksuele uitbuiting en arbeidsuitbuiting anders bekeken worden.

De prioritering in de aanpak, waarbij bepaalde groepen slachtoffers (voornamelijk 18-min meisjes met de Nederlandse nationaliteit) voorrang krijgen. Dit leidt tot het creëren van eerste, tweede en derderangsburgers. Dit maakt deze laatste twee groepen alleen maar kwetsbaarder, want uitbuiting blijft voortduren en uitbuiters komen er mee weg.

Valse hoop aan slachtoffers, maar onderzoek niet "kansrijk".

Veel slachtoffers krijgen geen bescherming want ze komen niet in aanmerking voor bescherming/zorg/opvang die gekoppeld is aan de strafrechtelijke procedure.

Dubbelrol politie bij verhoren (waarheidsgehalte + zorg): bijt elkaar.

LVB'ers als dader en slachtoffer (geen herkenning, onjuiste bejegening).

Ontbreken van goede rechtsbijstand van slachtoffers.

Er is geen passende hulp/opvang voor multiproblematiek (met name jeugd wordt hierdoor benadeeld).

Om voor vergund sekswerken in aanmerking te komen, moet je erg veel doen; zelfstandigen worden zo in de armen van exploitanten geduwd; het beperkt de vrije arbeidskeuze en geeft exploitant mogelijkheid van misbruik van machtspositie werkt misbruik van arbeidsomstandigheden in de hand.

B8 is bij politie gekoppeld aan aangifte; biedt niet automatisch slachtofferschap.

Illegaal (onder dwang, niet boven 18 en niet binnen Nederland mogen zijn) en onvergund (geen vergunning, maar niet onder dwang, boven 18 en binnen Nederland mogen zijn); onvergund wordt als illegaal bestempeld - sekswerkers worden als illegaal bestempeld en behandeld en ondervinden de repercussies van illegale sekswerkers.

De rol van de politie in het B8 proces i.r.t. het bieden van bescherming aan slachtoffers.

Het gebruik van de strafrechtelijke definities van mensenhandel voor het vaststellen van o.a. slachtofferschap en omvang van het probleem net als arbeidsuitbuiting versus “moderne slavernij”.

Naast de huidige seks advertentiesites wordt ook Telegram gebruikt voor het aanbieden van mogelijke slachtoffers maar ook wordt hier gebruikt gemaakt om woningen beschikbaar te stellen via deze kanalen - hier is geen toezicht op.

2.16 Onvoldoende capaciteit/middelen

In verband met de nationale asielcrisis is het lastiger om aan preventie te werken. Bijvoorbeeld binnen de COA zijn er veel nieuwe locaties, vaak korte termijn locaties, veel nieuwe personen en/of te weinig personeel.

Hoe verdeel je €100 miljoen drugsaanpak versus €2 miljoen mensenhandel aanpak? Probleem is dat er verwacht wordt dat gemeenten aan de slag gaan zonder/met weinig middelen.

Overvraging van signalerende partijen als het gaat om signaleren van allerlei misstanden of criminaliteit, kost veel training en bijscholing. Mensenhandel, ondermijning, huiselijk geweld, woonfraude, etc.). Oorzaak: er wordt veel verwacht van frontline werkers, vanuit verschillende hoeken. Er wordt geen samenhang gezocht.

Persoonlijk contact met slachtoffer na signalering werkt het beste, maar veel verloop bij organisaties (persoonlijke wisselingen) kan zorgen voor afname vertrouwen.

Er is een versnipperde financiering, die vaak korte termijn is, van organisaties die met arbeidsmigranten werken.

Er is niet genoeg capaciteit om te signaleren, o.a. om voorlichting te geven en ergens op af te gaan.

Het bestaansrecht voor de aanpak van jonge prostitutie. Nog geen financiering, terwijl dit wel nodig is.

Kleine gemeenten zijn minder toegerust, economische belangen prevaleren weleens.

Te grote wisseling in professionals, geen goede samenwerking meer.

Te veel wisselingen en doorloop op posities.

Er is een capaciteitsgebrek. Daarnaast wordt de aansluiting tussen de organisaties niet altijd gevonden.

Er is een gebrek aan inzet van (kwalitatief) ervaringsdeskundigen.

Er zijn nauwelijks mogelijkheden voor ‘unconditioned support’.

Tekort capaciteit, geld en wilskracht.

Beleid is oké, uitvoering niet oké (al jaren).

Capaciteit bij politie en gemeenten.

Crisis opvang, nog minder tijd voor preventie.

Geen systemische aanpak voor probleem in NL (vorige programma een systeem analyse gedaan, niet opgevolgd).

Hoeveel geld is er eigenlijk beschikbaar, €2 miljoen onvoldoende.

Kosten preventie, hoeveel naar uitvoering en overleggen?!

Onderzoek kosten en baten analyse preventie.

Overbelast onderwijs.

Preventie niet gedekt noch gefinancierd.

Te kort aan capaciteit, alleen repressief.

Veel ambtenaren maar weinig middelen voor de uitvoering.

Bij zowel 18+ als 18- slachtoffers is er vaak een tekort aan plekken/zorg voor slachtoffers met multiproblematiek.

Er is een gebrek aan capaciteit, in opvang, doorstroom en uitstroom.

Er is een gebrek aan doorstroomplekken/woningen vanuit COSM en/of opvanglocaties.

Financiering individuele trajecten. Tussen wal en schip vallen 18+ doelgroep.

Opvangplekken zijn 'enkel' gericht op vrouwen; gezinnen, kleine en grote groepen vallen erbuiten.

Professionals hebben te veel te maken met administratieve rompslomp.

Capaciteit overall bij opsporing en vervolging, gemeenten, de professionals (die moeten signaleren, want zijn in contact met vermoedelijk slachtoffers) en de opvang. De oorzaak hiervan is (gebrek aan) geld, menskracht en prioritering.

De eisen aan de landelijke opvang zijn hoger dan wat er met de bedprijs geboden kan worden.

De zorg voor uitgebuite minderjarige meisjes is beperkt. Deze zorg valt nu vaak onder jeugdzorg, maar daar loopt de zorg vast.

Er is nog een te beperkt aanbod aan interventies bij (het risico op) criminele uitbuiting (ook voor daders).

Heel veel Opvang voor slachtoffers van mensenhandel met multiproblematiek (OMM)-plekken zijn niet toereikend en hier worden slachtoffers alsnog afgewezen, waardoor zij tussen wal en schip vallen en de opvangmedewerkers van COSM, Nederlandse slachtoffers veel tijd kwijt zijn aan 'moeilijke' gevallen.

Kleine gemeenten moeten prioriteiten stellen en die liggen niet altijd bij mensenhandel.

Te weinig middelen voor zorg, veel geld zit in het organiseren van ketens.

Er is een gebrek aan capaciteit om alle zaken op te pakken.

Capaciteitsproblemen bij de opsporing leiden tot meerdere problemen. We missen daardoor zowel daders als slachtoffers.

Capaciteitstekort politie.

Te weinig inzicht in netwerken/Criminele Samenwerkings-Verbanden (CSV) omdat de middelen/capaciteit ontbreken.

Gemis aan bedden; vaak zijn bedden heel specifiek voor bepaalde doelgroepen.

Indien de zorgcoördinator uitvalt is er geen achtervang.

Bij de aanpak van mensenhandel heb je echt de NLA en politie nodig. Bij beide organisaties is capaciteit een groot probleem. Bij de NLA leidt dit m.i. onder meer tot afhouden van / te kritisch kijken naar intake gesprekken met mogelijke slachtoffers mensenhandel. Bij de politie leidt prioritering tot minder/ geen aandacht voor zachtere signalen mensenhandel.

Er is momenteel geen enkele instantie die de arbeidsvoorwaarden van een opting-in contract controleert of sanctioneert. Dit maakt sekswerkers die onder een dergelijk contract werken qua arbeidsuitbuiting vogelvrij.

Er is veel focus op aangiftebereidheid, terwijl capaciteit daar niet op berekend is (met teleurstelling voor slachtoffers als gevolg).

Focus op aangifte van het slachtoffer weinig ambtshalve vervolging.

Geen budget voor lespakketten gericht op preventie.

Kwetsbaarheid solo-functie zorgcoördinator (enige regio solist).

Missen noodbedden ongeacht welke problematiek.

Capaciteitsproblemen politie leiden tot minder toekennen bedenktijd/ B8.

Probleem: behandeling niet beschikbaar: lange wachttijden, eigen bijdrage.

Kwetsbaarheid zorgcoördinator (zichtbaar maar dus ook voor verdachten).

Te weinig zorgaanbod voor slachtoffers (ambulante en opvang).

Vanwege druk op o.a. financiën vallen veel mensen weer terug c.q. kwetsbare situaties.

2.17 Onvoldoende communicatie/voorlichting

Er ligt te veel focus op de “streepjes” (succesvolle vervolging), terwijl ook op andere wijzen resultaat kan worden behaald.

Ze bereiken de jongeren niet. De signalen kennen mijn vrienden niet. De vrienden die niet werkzaam zijn in dit veld.

Soms is er nog te weinig bekendheid met het fenomeen mensenhandel. Er is te weinig voorlichting over mensenhandel.

Communicatie begin en einde van de keten ontbreken (implementatie bruikbare info).

Communicatie moet worden verbeterd: wie doet wat en waarom met welk gewenst effect?

Zien we de effecten van onze inspanning? Bijv. bij politie aantal aanhoudingen; is niet altijd de meest effectieve aanpak.

2.18 Onvoldoende herkenning problematiek bij eerstelijns

Onvoldoende kern en vraagkant aanpakken.

Bestuurlijk basisniveau is nog niet op orde bij alle gemeenten, waardoor signalen niet gezien worden.

Bij criminele uitbuiting: wordt dit herkend of wordt iemand als dader gezien?

Er is sprake van weinig kennis en bewustwording bij signalerende partijen, zowel binnen als buiten de gemeenten.

Frontline medewerkers hebben een blinde vlek op mensenhandel. Zien dit niet of oude kennis waardoor nieuwe vormen van mensenhandel niet herkend worden.

Mensen/jongeren hebben geen idee. We zijn heel goed met elkaar alles aan het overleggen en informatie verspreiden over signalering maar ik mis de connectie met de mensen die niet werkzaam zijn in dit domein en op dit niveau werken.

Nog weinig kennis en bewustwording bij signalerende partijen, zowel binnen als buiten de gemeente. Oorzaak: mensenhandel is een onderbelicht onderwerp (geweest). Onvoldoende (financiële) middelen om trainingen te organiseren bijvoorbeeld.

Specifiek medewerkers van (sociale) wijkteams onvoldoende kennis (van de kans) op mensenhandel.

Te weinig bewustwording over signaleren van slachtoffers/slachtofferschap. Iemand die bijvoorbeeld inschrijvingen bij de gemeente doet is niet zo bekend met mensenhandel.

Er valt nog veel te halen in de meldingsbereidheid verhogen onder (zorg)professionals. Onduidelijk of het voldoende is ingebed in de meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling.

Minder signalering door onduidelijkheid term mensenhandel. Er hangt een bepaalde connotatie/ernst aan vast, waardoor zachte signalen niet herkend en erkend worden. Dit geldt met name voor organisaties die hier minder mee bezig zijn.

Onbekwaamheid.

Particulieren melden onvoldoende door onwetendheid van het onderwerp.

Preventie op scholen krijgt nog onvoldoende aandacht.

Professionals herkennen de signalen onvoldoende.

Signalering en de vertrouwensband: je wil als professional samen met het slachtoffer optrekken maar je hebt ook een reële angst voor de gevolgen van het signaleren en melden.

Sociale professionals vragen zich af of slachtofferschap mensenhandel wel iets is waar zij zich mee kunnen en mogen bezighouden: 1) bij criminele uitbuiting zijn er samenhangende

problemen in gezinnen, 2) bij arbeidsuitbuiting zijn er vage en vreemde werkconstructies die naar boven komen als schulden ter sprake komen en 3) bij seksuele uitbuiting en kwetsbare jongeren is er ook vaak sprake van LVB.

Te weinig kennis om signalen mensenhandel te herkennen.

Veel professionals weten niet hoe ze signalen moeten herkennen en wat ze daarmee kunnen doen. Ze weten daarnaast niet hoe groot hun aandeel in de aanpak van mensenhandel is.

Wijkagenten herkennen slachtoffers criminele uitbuiting onvoldoende. Ze zien iemand direct als dader.

Criminele uitbuiting krijgt meer aandacht maar wordt nog te vaak onvoldoende gesignaleerd of herkend.

Seksuele uitbuiting: laat signaleren en/of ingrijpen door bv. scholen, zorgpartijen, met escalatie van problematiek als gevolg.

Veel signalen medici en opsporing die niet opgepakt worden, teveel leunen op aangiften. Ga meer ambtshalve opsporen.

2.19 Onvoldoende inzet gemeenten

Geen prioriteit bij gemeenten.

Gemeente in eerste lijn niet integraal en verschuilen zich achter regels en afdelingen.

Gemeente zet te laat expertise in, terwijl al grote problemen zijn, stapelen van zorg en onvoldoende expertise inkopen.

Gemeenten elke jaar andere prioriteit.

Gemeenten hebben geen beleid op arbeidsmigranten.

Niet prioriteit binnen gemeenten, op operationeel niveau ontbreekt het aan capaciteit.

2.20 Onvoldoende kwaliteit professionals

Criminele uitbuiting is nog onvoldoende bekend.

Er is onvoldoende kennis van mensenhandel bij overheden, organisaties van Ngo's.

Het terughoudend zijn in verklaren omtrent mensenhandel door slachtoffers.

We lopen achter op het gebied van technologie, bijv. in de samenwerking met social media.

Gemeenten niet helder wanneer te handhaven.

Kennis niet geborgd en mensen vertrekken, veel transities.

Meer kennis nodig na signalering.

Onvoldoende preventie in residentiele voorzieningen.

Opleiding van professionals niet geborgd en gefinancierd.

Preventie kan leiden tot onthullingen, koppelen aan doorgeleiding, professioneel getraind in wat doe je dan, handelingsperspectief?

Weinig inhoudelijke expertise, veel wisselingen.

Wisselingen in functies, kennisverlies.

De verkeerde plaatsing/hulp kan zorgen voor herhaling. Een probleem is de handelingsverlegenheid bij professionals om het onderwerp te behandelen.

Er is een drempel om te melden: de professional is bang om het contact met de cliënt kwijt te raken.

Er is een gebrek aan toezicht en controle bij spelers binnen dit domein.

Er zijn zorgprofessionals die de doelgroep begeleiden, maar onvoldoende kennis hebben op het gebied van signaleren/toeleiding/aansluiten.

Jeugdzorginstellingen focussen op zichtbaar gedrag in plaats van op oorzaak, waardoor de kwetsbaarheid van jongeren niet wordt behandeld en groot blijft.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) consulenten hebben te weinig kennis van mensenhandel.

Hulpverleners hebben nog vaak te weinig kennis van de verschillende soorten mensenhandel en de processen die daarbinnen spelen, waardoor passende hulp vaak niet geboden wordt. De oorzaak hiervan is dat de ontwikkelingen snel gaan en dat professionals hier nog te weinig in opgeleid zijn of ervaring in hebben.

Kennis eigen bevoegdheden is gering. Bijvoorbeeld netwerk van hulpverlening opzetten, awareness creëren, aanspreekpunt, etc.; mogelijk is naam niet geschikt.

Preventie aan kinderen vraagt om professionele insteek/opzet.

De effectiviteit van interventies zijn lastig te volgen. Het directe effect (bijvoorbeeld een slachtoffer wordt uit een situatie gehaald) gaat nog maar de verdere ontwikkeling is lastig te volgen. Keert iemand weer terug, waar en wanneer dan, waardoor komt dat? Dat is nu eigenlijk niet te volgen of monitoren. Dat is voor individuele gevallen al lastig maar maakt het ook moeilijk om de effectiviteit van interventies op fenomeen of modus-operandi niveau te kunnen volgen of bijsturen.

Zorgcoördinator levert meer dan alleen coördinatie zorg (meer taken) echter niet bekend.

2.21 Onvoldoende opvolging

Veel septs in mensenhandel-zaken.

Een probleem is het bieden van toekomstperspectief - wat kunnen wij slachtoffers eigenlijk bieden?

Slachtoffers mogen niet zelf bepalen wat zij nodig hebben.

(Mogelijke) slachtoffers die zelfstandig wonen zijn moeilijk te plaatsen binnen bijvoorbeeld de vrouwenopvang, omdat ze volgens de criteria binnenshuis 'veilig' zijn.

(Mogelijke) slachtoffers zien zichzelf vaak niet als slachtoffer van mensenhandel, waardoor passende hulpverlening moeilijk in te zetten is. Ze hebben vaak geen gerichte/concrete hulpvraag. Als slachtoffer ben je 'gelinkt' aan straatwaarde: dom.

Als dader ben je slim.

De hulpverlening loopt vaak vast wanneer een slachtoffer de grens van 18-min/18-plus bereikt.

Er wordt te weinig vanuit het slachtoffer gekeken/gedacht.

Overgang van de 18-min naar 18-plus zorg is groot als gevolg van verschotting.

Soms alleen zorgverlening slachtoffer; vaak veel breder probleem daarachter.

Aanpak en bejegening niet goed afgestemd op behoeften ("needs") van slachtoffer.

Er is te weinig tijd om overlevers voldoende hulp te bieden.

Niet meteen aanzetten tot aangifte, maar zaken als veiligheid bieden of zorg etc.

Weinig aandacht voor coaching van overlevers.

Er is niet altijd (verblijfs-)perspectief in Nederland dus ` onvoldoende te bieden.

Er is sprake van slechte uitvoering van het beleid (van wet- en regelgeving).

Potentiële slachtoffers vertrouwen de overheidsinstanties niet.

Het loont om iemand uit te buiten.

Hulp en straffen zetten we uit de maatschappij, zorgt voor herhaald slachtofferschap en resocialisatie.

Kwetsbare groepen alleen aanwijzen niet voldoende.

Meer preventie zonder opvolging is teruggang. Onvoldoende aandacht fraude binnen zorgaanbieders, uitbuiting van cliënten en geen uitwisseling tussen gemeenten hierover, kunnen elders weer opnieuw starten.

Onvoldoende perspectief voor slachtoffers.

Oog voor institutioneel trauma, belemmert hulp vragen.

Weinig langdurige programma's en niet duurzaam geborgd.

Frustratie bij gemeenten dat als ze signaleren er geen opvolging aan wordt gegeven.

Geen opvolging kunnen geven op signalen. Oorzaak is dat het handelingskader voor opvolging ontbreekt.

Ngo's vragen niet door bij meldingen, ze durven niet door te vragen of hebben geen kennis.

Andere onderwerpen krijgen voorrang door het onjuist duiden van de term mensenhandel.

Bij bestuurlijke aanpak misstand geen oplossingen voor benadeelde in beeld of te weinig.

Bij de NLA is de signalering nog te erg gekoppeld aan individuele gevallen en onvoldoende structureel gewaarborgd.

Er is geen firewall tussen controle op verblijf en controle op werkomstandigheden en uitbuiting. Dit hindert de signalerende gesprekken door toezichthouders en NLA.

Het is voor professionals in het werkveld vaak niet helder waar zij voor wat naar toe moeten bij vermoedens van mensenhandel.

Doordat er te weinig hulpverlening is om naar door te zetten (door zorgcoördinator) blijft casuïstiek bij zorgcoördinator hangen, waardoor deze dichtslibt en overbelast raakt (taak is om zorg te coördineren niet op hulp te bieden).

Professionals/burgers/melders weten vaak nog niet goed wat ze kunnen doen als ze signalen mensenhandel zien (met niet handelen als gevolg).

De aangifte van slachtoffers levert vaak niet het gewenste resultaat op.

Er is schaarste aan opvangplekken en een gebrek aan doorstroom/uitstroom.

Kennis signalering niet overal helder. Wat doe je vervolgens met signalen?

Handelingsperspectief na signalen voor veel professionals niet helder. Rol zorg coördinatie erg onbekend bij scholen/migranten/Ngo's.

Ondanks signalering doen veel slachtoffers geen aangifte. Onder andere door gebrek aan perspectief en zware strafprocedure.

Er zijn veel projecten gericht op het voorkomen dat jongeren in criminaliteit belanden (via uitbuiting of als eigen keuze). Wat mij opvalt is dat meer aandacht voor dit onderwerp niet heeft geleid tot meer signalen over criminele uitbuiting jongeren.

2.22 Onvoldoende samenwerking internationaal

De overdracht van (B8) So-ers naar buitenfasen is niet ideaal. De positie van So in het EU domein.

De verschillende interpretaties van mensenhandel op nationaal niveau in verschillende landen.

Er is weinig perspectief om te blijven in het land van herkomst.

Onbegeleide vluchtelingen- en migrantenkinderen worden ingezet als 'smokkelwaar'. Dit vindt bijvoorbeeld plaats in de Balkanlanden.

Roma kinderen blijven slachtoffers van grensoverschrijdende vormen van uitbuiting.

International samenwerken minimaal; landsgrenzen.

Buitenlandse slachtoffers geen aandacht voor re-trafficking.

Het ontbreken van een voortdurend geactualiseerd beeld op de uitingsvormen van verschillende nationaal en internationaal aan elkaar verbonden vormen van mensenhandel.

2.23 Onvoldoende samenwerking ketenpartijen

Er is een enorme wildgroei aan organisaties.

Er is een versnippering van organisaties. Het is onduidelijk wie wat doet en wie wat niet doet.

Er is onvoldoende spontane informatiewisseling in het domein opsporing.

Het waterbedeffect vindt plaats, waarbij als preventie op één plek succesvol is, het zich naar een andere plaats of doelgroep verplaatst.

Centraal te weinig kijken naar context en daardoor te verkokerd aanpakken.

Diversiteit aan informatie over mensenhandel bij AF's, bomen en bos niet meer zien.

Iedereen vindt opnieuw het wiel uit.

Mensenhandel is divers, aanpak is divers en ketenpartners divers.

Preventie is versnipperd en niet structureel.

Samenwerking tussen ketenpartners, nog te veel mono.

Samenwerking tussen zorg en veiligheid kan en moet beter, zorg valt niet onder convenant van RIEC.

Samenwerking zorg en veiligheid wil wel maar onvoldoende.

Tech sector neemt niet zijn verantwoordelijkheid, maakt vooral winst.

Veel signalen blijven hangen bij zorgcoördinator, oorzaken zijn divers (bijv. AVIM wil niet aan signaal beginnen).

Er schrijven veel studenten in bij hogescholen, die niet komen om te studeren maar in illegaliteit (willen) leven of in handen van mensenhandelaren zijn gekomen. Ze worden nota bene vaak niet toegelaten. Tot nu toe geen gezamenlijke aanpak met OCW en JenV.

Er zijn grote verschillen tussen gemeenten als het gaat om bestuurlijke aanpak van mensenhandel.

Sommige gemeenten zijn verder met de aanpak en weten hoe ze moeten signaleren (lopen op schema). Andere gemeenten lopen achter en beginnen met trainingen aan medewerkers om signalen te ontdekken.

Het probleem is de opvolging van signalering, dit wordt niet goed opgepakt door partners. Er zijn te veel organisaties (meer dan 70). Ook is er sprake van capaciteitsproblemen.

Organisaties blijven naar elkaar wijzen.

Signaleren en melden zijn twee verschillende dingen. Er is een wirwar van meldpunten die alleen maar groter wordt.

Veel kleine signalen bij gemeenten die naar grote casus leidt wat een lang proces oplevert van kleine stappen. Je bent lang bezig om tot een zaak te komen.

Versnippering binnen gemeenten, zorg. Soms onvoldoende integrale aanpak binnen gemeente. Oorzaak is verschillende bevoegdheden (burgemeester en gemeenteraad).

Voor gemeenten en partners: meldroutes en signaleringsstructuur vaak nog erg diffuus en niet duidelijk voor meldende partijen.

De rol van gemeenten in Europese/internationale netwerken moet veel prominenter.

Geen eenduidige aanpak/heldere route in de zorg.

Het is lastig om lange termijn doelen te stellen en uit te rollen.

Overdrachtspartijen bij criminele uitbuiting zijn er nog te weinig.

Signalen en/of meldingen komen verspreid of dubbel binnen. Meerdere partijen zijn hierdoor los van elkaar bezig met een casus, waardoor er geen samenwerking is.

Te weinig verbinding, losse eilanden.

De samenwerking tussen hulpverlenende partijen ontbreekt waardoor slachtoffers met veel te veel hulpverleners te maken krijgen die niet onderling afstemmen.

De scheiding die we hebben aangebracht tussen de domeinen 'zorg' en 'straf' maakt dat we vaak vanuit één perspectief kijken en oplossingen bieden, terwijl juist die samenhang nodig is om het probleem aan te pakken. (Wel goede initiatieven als Multidisciplinair aanpak (MDA++), signalentafel).

Soms is het onduidelijk wie verantwoordelijk is voor de opvang van welke groep slachtoffers, met als gevolg dat de doorstroom stopt.

Veel jongeren zijn hulpverleningsmoe, en hebben al veel te veel verschillende hulpverlening gehad die niet samenwerkt.

De afstand tussen NLA en meldende partijen is groot.

De samenwerking tussen zorg en opsporing moet beter, ook op het gebied van internet. De handhaving en zorg zouden samen op pad moeten.

De samenwerking tussen zorg, maar ook andere disciplines, loopt vaak stroef. Er zijn nog te veel 'eilandjes'.

De schotten in de financiering maken het lastig om op maat hulp te bieden aan slachtoffers, denk hierbij bijvoorbeeld aan de harde lijn tussen 18-min en 18-plus, personen met meerdere

problemen samen (geestelijke gezondheidszorg (GGZ), verslaving, verstandelijke beperkingen en slachtofferschap) en financiering die per gemeente anders is geregeld terwijl slachtoffers van over heel het land komen.

De veelheid aan meldpunten kan er voor zorgen dat er versnippering ontstaat.

De zorgketen is niet goed sluitend, wordt te veel gericht op 'cure' (niet op nazorg) en er zijn te veel kaders.

Het huidige systeem van financiering met veel schotten is ontmoedigend om de juiste hulp te leveren.

Het inrichten van meldpunten, maar er zijn geen middelen voor het traject (w.b.t. zorg) daarna.

Te weinig samenhang, de oorzaken hiervan zijn de diverse financieringsmogelijkheden met diverse eisen. Dit maakt het aantrekkelijker om je op één probleem te richten, wat de samenwerking beperkt.

De samenwerking is te regionaal ingericht. Signalen worden bijvoorbeeld niet met elkaar gedeeld en er zit een verschil in de aanpak per gemeente.

Ketenpartners verstaan elkaar niet. Iedereen heeft een andere invulling van het begrip uitbuiting.

Gebrek aan overstijgende samenwerking.

Geen verantwoordelijkheidsgevoel in eenheden (geen controle landelijke coördinatie).

Onduidelijkheid/onbekendheid rolverdeling en het kunnen waarmaken.

Onvoldoende multidisciplinaire samenwerking.

Aanpak per gemeenten erg verschillend; bij sommige gemeenten via AVIM en bij andere eigen aanpak: levert

verschillende informatieposities.

Geen beeld van fenomeen, daardoor beperkt tot zaaksniveau.

Afhankelijk van positionering zorgcoördinator wat je kunt doen; soms bij hulpverlenende instanties, soms bij veiligheidshuis (breder perspectief).

Soms ondoorzichtig bos; ook voor zorgverleners.

Bij diverse overheden lijkt de nadruk te liggen op het hebben van beleid, waar de werking/praktijk nog niet is afgestemd.

De snelle verplaatsing van slachtoffers internationaal bemoeilijkt de opsporing.

In opsporing en vervolging: niet overal even goede samenwerking tussen zedenpolitie en AVIM's.

Te weinig systemisch aanvliegen van casuïstiek.

Veel verschillende organisaties houden zich met het onderwerp mensenhandel bezig. Zeker in zorg en preventie.

Verschillende doelstellingen van instanties betrokken bij aanpak menshandel kunnen leiden tot perverse prikkels en handelen wat niet primair in belang is van een slachtoffer.

Waar is AVIM (mee bezig)? Ontbreekt bij de ronde tafel.

2.24 Te lokale aanpak

Als je als slachtoffer verplaatst in Nederland, begint het proces daar helemaal opnieuw, omdat veel organisaties een landelijke organisatie lijken te zijn, maar de informatie is veel te versplinterd is en wordt niet gecombineerd.

De regionale aanpak zorgt ervoor dat veel signalen onder de radar doorgaan; slachtoffer of dader beweegt veel, of passende zorg of opvang is buiten de regio.

Er is een gebrek aan landelijke, centrale sturing en kaders in de aanpak van mensenhandel.

Er is een grote mobiliteit van slachtoffer en dader.

In de ene gemeente krijgen slachtoffers wel bepaalde zorg en in de andere niet; er is een gebrek aan landelijke sturing.

Slachtoffers verplaatsen zich veel, binnen en buiten het land.

Veel tijd en energie gaat verloren aan het regelen van zorg/opvang en het rondkrijgen van de financiering, ten gevolge van de decentralisatie van de zorg/opvang.

Aziatische koks vallen officieel onder Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), wat grote belasting (voor wat betreft kennis) voor (kleinere) gemeenten betekent.

Binnen de regio Zaanstreek/Waterland is er aandacht voor de aanpak van mensenhandel. De grotere gemeenten hebben een aandacht functionaris. Bij de kleinere gemeenten behoeft dit nog aandacht. Hier zullen keuzes in gemaakt moeten worden. Het is nog onduidelijk hoe de kleine gemeenten de opvang/zorg geregeld hebben.

Er is (heel) veel regionale diversiteit en verschillen waarbij het wat willekeurig lijkt welke aandacht en welk aanbod er is.

Er is een gebrek aan gezamenlijke visie, er zijn veel verschillende soorten ambtenaren en daardoor ook verschillende visies. Er is een gebrek aan landelijke basisafspraken.

Gemeenten worstelen met verantwoordelijkheden in opvang, bijvoorbeeld in uitstroom uit de opvang.

Focus op beleid i.p.v. werking (bij gemeenten etc.).

Het draaideur effect is nog steeds groot.

Landelijk geen eenduidigheid uitvoeren taken zorgcoördinator en positionering zorgcoördinator.

Bovenregionaal werkt niet goed.

2.25 Te moeilijke bewijslast

Bewijsvoering is complex.

Complexe EU-regelgeving (zoals over detachering), die de toerekening bemoeilijkt.

Complexe problematiek zorgt ervoor dat er soms een 'perverse' prikkel is om te veroordelen op een ander delict.

Complexiteit wet- en regelgeving en capaciteitsproblemen zorgen er wellicht voor dat de politie weinig zaken aanvoert.

Dossiers zijn complex en omvangrijk, waardoor dit soms tot vrijspraak leidt.

Kennisdeling is onvoldoende.

Er is een groot verschil in definities.

Er is een te groot verschil in definities bij ketenpartners.

Er zit een grote complexiteit in de onderzoeken.

Onduidelijkheid wanneer een signaal sterk genoeg is voor het strafrecht.

Rechtvaardigen ervaren de complexiteit van artikel 273f Wetboek van Strafrecht sterk, er is te weinig focus op kennisdeling.

Rechtspraak is niet eenduidig.

Weinig veroordelingen door de hoge lat van art. 273f

Wetboek van Strafrecht.

Wet- en regelgeving zijn te complex.

<15 veroordelingen van een klant die seks koopt van een minderjarige in 2021.

Grensvervaging ernstige benadeling en strafrechtelijke aanpak arbeidsuitbuiting. De stap daartussen in bewijslast en strafmaat sluit nog onvoldoende op elkaar aan.

Hoge bewijsdrempel voor strafrechtelijke arbeidsuitbuiting.

Veel septs in mensenhandel-zaken.

Zaken zijn moeilijk bewezen te krijgen.

B8 wordt minder aangeboden en dan worden ze ook niet opgepakt.

Strafrechtelijke definities werken beperkend; veel zaken halen strafrecht niet.

De definitie van arbeidsuitbuiting is erg streng waardoor signalen hier vaak niet aan voldoen. Daardoor kunnen we deze niet goed oppakken.

2.26 Te lange duur procedure

Slachtoffers ervaren te lange doorlooptijden.

De duur van de procedure is te lang.

Doorlooptijden strafzaken (het duurt te lang voordat de zaak is afgedaan).

Duur van de procedures (te lang).

Strafzaken lopen lang, waardoor daders verdwijnen en straffen lager worden.

2.27 Onvoldoende aanpak online mensenhandel

Het internet zorgt ervoor dat jongeren sneller in de (drugs) criminaliteit belanden.

Gemeente heeft geen zicht op digitale domein (sociale media). Ronselplekken, sexting/exposing (dwang), verheerlijking van het snelle geld. Oorzaak: gemeente mag niet monitoren of opsporen.

Sociale media preventie/signalering loopt achter. TikTok, Telegram en Snapchat; alles wordt enorm snel gedeeld.

Sociale media:

- Scholen zijn onbekend met het probleem.
- Ouders hebben minder tijd voor hun kinderen, de oorzaak hiervan is armoede. Ouders hebben drie banen, ook in de avond.
- Rolmodellen, influencers hebben een verkeerde, negatieve rol en invloed op jongeren.

Onvoldoende signalering online.



Sociale media preventie/signalering loopt achter. TikTok, Telegram en Snapchat; alles wordt enorm snel gedeeld.



3 Wat gaat er goed?

3.1 Aandacht/betrokkenheid

Meldroutes beter benut.

De outreach aanpak werkt op alle fronten het beste voor alle slachtoffers.

Meer gemeenten hebben beleid en voorlichting aan uitvoerders (wijkteams, handhavers, etc.).

Meer mensen intern met mensenhandel als aandachtsgebied.

Soms doen wat nodig is en maatwerk leveren in plaats van de protocollen volgen.

Steeds meer gemeenten hebben beleid en kijken ook breder dan alleen naar seksuele uitbuiting.

Aandacht voor uitbuiting in preventie meer dan 4 jaar geleden.

Aandachtsfunctionarissen nemen toe binnen gemeenten.

Arbeidsuitbuiting is in beeld en ook ernstige benadeling.

Betrokken uitvoering.

Bewustwording zorgt voor meer aandacht.

Bij Veilig Thuis is een groot expertiseteam mensenhandel.

De aandacht voor het thema bij diverse professionals. Alles begint tenslotte bij bewustwording, signalering en handelen. Stap 0 is hierbij ook heel belangrijk wat 'bereidwilligheid' zou moeten zijn. Die aandacht moet echter wel structureel/herhaald worden.

De aandacht voor mensenhandel is groot, er is meer

alertheid op de verschillende vormen van mensenhandel.

De landelijke prioritering van mensenhandel in de Veiligheidsagenda zorgt ervoor dat we het regionaal hoger op de agenda kunnen zetten.

Een aparte groep inspecteurs bij de NLA verrichten de taak "bewustwording, meldingen en vooronderzoek".

Er is al veel aandacht voor het herkennen van signalen van mensenhandel.

Er is breed draagvlak om zowel strafrechtelijk en daarbuiten stappen te zetten.

Er is intern binnen de organisatie meer ruimte voor medewerkers om zich te ontwikkelen op het thema mensenhandel.

Er is meer aandacht en er zijn meer middelen voor het fenomeen mensenhandel.

Er is meer aandacht voor andere vormen van mensenhandel, zoals arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting.

Er is meer aandacht voor het onderwerp: denk aan ervaringsdeskundigen inschakelen, meer media-aandacht, voorlichting geven en er wordt meer geld beloofd.

Er is meer aandacht voor kennisdeling. Er vinden veel meer conferenties, kennisdagen, etc. plaats vergeleken met een paar jaar geleden.

Er is meer aandacht, bewustwording en meldingen bij partners arbeidsuitbuiting.

Alle signalen en meldingen van partners worden in behandeling genomen. Bij onvoldoende aanknopingspunten wordt uitleg gegeven.

Er is meer bewustheid.

Er is meer bewustwording en dossieropbouw.

Er is meer bewustwording in de maatschappij over arbeidsuitbuiting.

Er is meer media-aandacht voor mensenhandel, wat het signaleren van de problematiek ten goede komt.

Er is meer publieke aandacht.

Er is steeds meer aandacht op politiek en bestuurlijk niveau. Dit zie je terug in de Veiligheidsagenda, het huidige programma Samen tegen mensenhandel en ook aan het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten (de commissie-Roemer).

Er is steeds meer aandacht voor arbeidsuitbuiting en NLA gaat opsporing in restaurants met minder bewijzen doen en opvang aanbieden.

Er is steeds meer betrokkenheid. Iedereen wil mensenhandel aanpakken.

Er is steeds meer brede betrokkenheid van mensen in het veld.

Er is steeds meer erkenning rondom criminele uitbuiting, dit is van daderfocus naar slachtofferfocus gegaan.

Er is steeds meer politieke en maatschappelijke aandacht voor mensenhandel.

Er is veel aandacht voor het onderwerp en dit kan positieve aspecten hebben op ieder aspect.

Er is veel motivatie en het wordt gedragen.

Er komt meer oog voor mensenhandel.

Er komt steeds meer geld vrij voor beleid en aanpak tegen mensenhandel.

Er zijn bewustwordingsprogramma's voor kwetsbare jongeren.

Er zijn roadshows bij gemeenten in het kader van voorlichten van ambtenaren en burgers.

Het onderwerp mensenhandel leeft in de maatschappij + politiek.

In de media meer aandacht voor mensenhandel, zoals in Danny's wereld (tv programma).

Kanjers in de uitvoering.

Links worden sneller gelegd, zoals bij Oekraïne.

Meer awareness campagnes.

Mensenhandel haalt steeds vaker de krant, waardoor er meer en bredere bewustzijn van de problematiek komt.

Mensenhandel is inmiddels meer geprioriteerd. Ook meer aandacht voor andere vormen van mensenhandel.

Ontwikkelen versterken weerbaarheid (voor professionals).

Politieke macht is veranderd; linkser kabinet.

Toenemende aandacht landelijke beleid voor aanpak arbeidsuitbuiting (commissie Roemer).

Toenemende aandacht voor criminele uitbuiting.

Uitvoeringsprogramma en aanpak wordt regionaal uitgerold met groot gedeelte preventie (slachtoffer en dader).

Veel geïnvesteerd in beleid en ook aandacht preventie.

Veel instanties hebben aandachtsfunctionarissen mensenhandel.

Verbreding interesse en bereidheid tot signaleren bij gemeenten en maatschappelijke organisaties. Meer aandachtsfunctionarissen, etc.

Wij zitten hier, ook goed.

De aandacht voor het thema is toegenomen bij gemeenten (en in slijpstream bij de zorg).

Gemeenten pakken steeds meer hun rol.

Mensenhandel wordt door gemeenten gezien als ondermijnende criminaliteit en hebben er daardoor meer aandacht voor.

3.2 Aandacht preventie

Er is aandacht voor het probleem van het HBO bij ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), JenV, IND en Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). We werken samen aan oplossingen.

Hogescholen houden overgrote deel onterechte inschrijvingen buiten de deur. Knap, met beperkte instrumenten. Kost ze veel tijd. Zijn het echt studenten of zijn ze hier om andere illegale redenen?

Meer gratis preventie beschikbaar.

Meer structurele aandacht op centraal niveau.

Urgentie bij preventie.

Veel scholen die aan preventie doen.

3.3 Innovatieve (preventie)methodes

Meer innovatieve preventie methodes.

Verbeterprogramma van interventies en methodieken.

3.4 Signalen

Er ontstaat meer aandacht en urgentie bij partners, ik merk dat bijvoorbeeld in dat er meer zachte signalen worden opgewerkt tot casuïstiek bij het RIEC.

Er vindt deling van signalen van mensenhandel plaats met de ketenpartners vanuit de asielprocedure. Daarnaast informeren ketenpartners elkaar en wordt het onnodig vaak verklaren, voorkomen.

Er zijn steeds meer mensen die signalen herkennen.

Op veel vlakken is de kennis over het thema signalering sterk vergroot.

Signalentafel mensenhandel met name een plek om signalen te bespreken en sparren over acties.

3.5 Meldingen

Aandacht voor eenduidigere meldroutes.

De kwaliteit van de meldingen bij de NLA neemt toe.

Er is meer aandacht voor, ook intern, dat het meldpunt een lange adem nodig heeft, met lange termijn doelen en lange termijn financiering.

Het belang van duidelijke meldrondes wordt steeds meer erkend, waardoor die er ook steeds meer komen (vaak op regionaal/provinciaal gebied en nog niet landelijk).

Lang contact met cliënten is mogelijk vanuit advies en meldpunt.

3.6 Jongens/mannen

Aanpak van jongensprostitutie gaat steeds beter en krijgt meer bestaansrecht.

De komst van het inloophuis voor mannen/jongens die anoniem en laagdrempelig is.

Meer aandacht voor mannelijke slachtoffers.

3.7 Digitaal/online

Er worden (muizen)stapjes gezet richting de digitale wereld van jongeren.

Meer aandacht tussen sextortion en mensenhandel in preventie, online methodes.

Meer bewustzijn over digitale veiligheid (maar kan nog beter).

3.8 Meer informatiedeling

De internationale toenadering en uitwisseling van kennis en best practices tussen verschillende overheden in landen van herkomst, transit en landen van aankomst is positief.

Er vindt uitwisseling van kennis plaats tussen overheden en maatschappelijke organisaties.

Meer en betere informatiedeling tussen internationale partners zoals via Interpol.

3.9 Meer samenwerking

Aandachtsfunctionarissen aangesteld per gemeenten en versterking kennis en bewustwording.

Betrokken partijen zijn over het algemeen veelvuldig bereid maatwerk te leveren en te denken in kansen.

Betrokkenheid vanuit steeds meer organisaties. De intentie tot samenwerking is er.

Er is bredere afstemming.

Er is een bredere focus.

Er is een groot netwerk.

Er is meer deskundigheid en deling van kennis en ervaringen tussen hulpverlening.

Er is meer multidisciplinaire aanpak.

Er is meer transparantie.

Er is veel meer samenwerking op internationaal niveau waarbij er bijv. veel aandacht is voor de preventie van mensenhandel met betrekking tot Oekraïne.

Er zijn meerdere partners betrokken bij de hulpverlening en de zorg.

Er zijn steeds meer korte lijnen in de keten. Dit kan nog beter, maar gaat ten opzichte van eerder al beter.

Heldere afspraken tussen opsporingsorganisaties.

Het is mogelijk om snel te kunnen schakelen met het huidige netwerk, bijv. bijeenkomsten over Oekraïense ontheemden was snel opgezet.

Intern in organisaties weet men elkaar goed te vinden in vraagstukken omtrent mensenhandel en ook daarbuiten gaat dat steeds beter, zoals met de mensenhandel tafel eens in de drie weken.

Meer dwarsverband in criminaliteit (ook breder dan mensenhandel kijken).

Meer organisaties zijn aangehaakt op het thema mensenhandel.

Ondanks 'alles' zijn er ook goede partijen.

Op de mensenhandel tafel worden laagdrempelig casussen ingebracht.

Partijen zien belang van samenwerken.

Politie is scherp en meldt veel zachte signalen.

Project fieldlab 'Lovitura' heeft het belang laten zien van samenwerking (zorg, opsporing, hotels, banken en overheid, ook internationaal).

RIEC's zijn aan tafel.

RIEC's vaker betrokken bij signalen en casuïstiek dus meer integrale aanpak.

Samenwerking met zorgcoördinator.

Sterke wil om samen te werken.

Veel betrokkenen binnen aanpak mensenhandel en weten elkaar te vinden.

Veel partijen zijn actief met knelpunten signaleren en proberen richting oplossingen te werken in plaats van te accepteren 'dat het maar zo is'.

We zijn steeds meer aan het samenwerken met de zorgcoördinator mensenhandel, het RIEC, PW en Belle (de hulpverlening) om na te gaan wie betrokken zijn in een casus, wat er nodig is en af te stemmen wat we gaan doen. Een voorbeeld is de pilot mensenhandel.

De internationale samenwerking die de lijnen van het mensenhandel Field Lab en de stationering van Liaison Officers in de Pro-EU transitielanden vult elkaar aan.

Den Haag: samenwerking in de keten, men weet elkaar goed te vinden.

Ketenpartners weten elkaar steeds beter te vinden.

Ketensamenwerking: op fenomenen en signalen weten politie, NLA en gemeente elkaar goed te vinden. Samenwerking met RIEC en ondernemingsbranche. Een goede gegevensgrondslag sekswerk zou operationeel nog veel meer mogelijk maken qua bestuurlijk handelen.

Er is sprake van meer regionale samenwerking, veel ondersteuning vanuit onder andere het RIEC.

Lokale partijen weten elkaar beter te vinden, met name mensenhandel partijen.

Samenwerken met gemeenten.

Goede samenwerking met migrantenorganisaties blijkt een best practice en levert signalen en samenwerking op.

Signalerende functie van migrantenorganisaties levert veel signalen op.

Er is publiek-private samenwerking.
Landschap samenwerking tussen privaat en publiek is goed.

Aansluiting met AVIM (Politie) bij de zorgtafel.

In een aantal regio's wordt de samenwerking tussen zorg en opsporing beter.

Zorg- en strafketen beginnen elkaar beter te vinden (hoewel dit nog wel sterker kan/moet in alle regio's).

3.10 Opsporing/vervolgning

De opsporing van mensenhandel lijkt slachtoffergerichter te worden.

Er is meer specialisatie binnen de opsporing.

Er wordt gepionierd (pilot aangiftebereidheid).

Er wordt steviger gestraft. Rechters deinzen er niet voor terug meerdere jaren celstraf op te leggen, zeker bij minderjarige slachtoffers.

Er zijn ook effecten/resultaten die niet zichtbaar zijn, maar wel slachtoffers hebben geholpen. Dit geldt bijvoorbeeld voor situaties waarin het vermoeden was dat sprake was van arbeidsuitbuiting, maar dit bleek niet zo te zijn.

Er zijn vaker veroordelingen door trechters.

Expertise bij opsporing/ vervolging/ berechtiging steeds meer ingebed.

Gerichtere aanpak op gesignaleerde problemen.

Gespecialiseerde teams opsporing, officieren en rechters.

Meer draagvlak van ontkoppeling van opsporing en bescherming.

Opsporing arbeidsuitbuiting wordt steeds meer geprofessionaliseerd.

Trechters van informatie (snel duidelijkheid slachtoffers, dwarsverbanden andere strafbare feiten en capaciteit voor onderzoek).

3.11 Slachtofferperspectief/nieuwe nationaal rapporteur

Conny Rijken als nieuwe Nationaal Rapporteur.

Ik ben blij dat we een rapporteur mensenhandel hebben die voor het slachtofferperspectief staat.

We hebben nu een rapporteur, Conny, die echt voor het slachtofferperspectief staat.

De rechten van kinderen en kinderslachtoffers krijgen steeds vaker expliciete erkenning in EU instrumenten en beleid.

Er is een toenemende erkenning van de plicht om slachtoffers te beschermen te informeren en hen zorg te bieden. Er is steeds meer inzet van ervaringsdeskundigheid, en de meerwaarde ervan wordt steeds meer gezien.

Er worden kindvriendelijke verhoren afgenomen bij slachtoffers met een LVB.

Er wordt gepaste hulp geboden aan slachtoffers van criminele uitbuiting als in een later stadium hun slachtoffer-schap wordt erkend.

Er wordt steeds meer gepraat 'met' slachtoffers in plaats van 'over' slachtoffers.

Er wordt veel gewerkt met ervaringsdeskundigen.

Ervaringsdeskundigen worden ingezet, die hun verhaal delen met potentiële migranten of kwetsbare groepen die vatbaar zijn.

Ervaringsdeskundigen worden steeds vaker betrokken bij gesprekken over het proces van opsporen en vervolgen.

Meer oog voor het slachtoffer in het proces rondom opsporen en vervolgen in vergelijking met vroeger.

Meer waardering voor ervaringsdeskundigen.

Mensenhandel wordt niet enkel meer gezien als een vorm van ondermijning maar als losstaand fenomeen, daardoor krijgt het meer aandacht. Slachtofferperspectief krijgt meer aandacht.

Overeenkomst met gemeentes ervaringscoachen.

Slachtoffers worden doorverwezen naar organisaties die de slachtoffers kunnen helpen/opvangen.

3.12 Zorg/opvang

Dankzij het programma samen tegen mensenhandel is er meer aandacht gekomen en zijn er goede resultaten behaald. Zoals bijna 100% landelijk dekkend netwerk zorgcoördinatoren en de Opvang Multi Problematiek-plekken (wat ook met zich meebrengt dat het duidelijk wordt dat de zorgcoördinatoren niet toereikend zijn om slachtoffers naar de juiste opvang toe te leiden, ook omdat aan de voorkant bewustwording en signalering bij professionals zo belangrijk is).

Er is meer oog voor multiproblematiek, dat problemen in een gezin of ander verband vaak samenhangen met andere problemen.

Het is een mooie ontwikkeling dat er steeds meer vraagtekens komen bij het gesloten plaatsen van daders en slachtoffers.

Het ontstaan van Opvang Multi Problematiek, zodat er een plek zonder contra-indicaties is.

3.13 Opvang

Er is opvang beschikbaar voor slachtoffers om hen te helpen, begeleiden met hulp (juridisch en psychologisch) ook voor ernstige benadeling.

Er is opvang; beter iets dan niets.

Pilot noodbedden ernstig benadeelden.

3.14 Inzet zorgcoördinator

Bijna landelijke dekkend zorgcoördinatoren.

De zorgcoördinator is in vrijwel alle regio's belegd.

Er is een landelijk netwerk van zorg coördinatoren met back-up van CoMensha waardoor er meer maatwerk mogelijk is.

Er zijn meer zorgcoördinatoren, zij kunnen van elkaar leren, met elkaar sparren en zijn iets minder kwetsbaar.

Het feit dat er een steeds dekkend landschap is met zorgcoördinatoren.

Meer bekendheid/bewustwording rond het thema mensenhandel. Organisaties weten de zorgcoördinator te vinden en vandaar zijn er lijntjes naar verschillende organisaties.

Per regio is er een zorgcoördinator.

Steeds meer zorgcoördinatoren en de verbinding tussen opsporing en zorg is verbeterd.

Zorgcoördinatie in NL dekkend en heeft impact op preventie.

Zorgcoördinatoren worden steeds meer een instituut binnen het zorg- en veiligheidsdomein. Hierdoor worden ze steeds beter gevonden (in ieder geval in Flevoland).

3.15 Training

Er is scholing en voorlichting van de medewerkers in het veld. Er is bewustzijn en kennis wat maakt dat je kunt signaleren, onderzoek kan doen en wellicht kan voorkomen.

Er vindt training plaats op culturele sensitiviteiten die belangrijk zijn in het herkennen en voorkomen van slachtofferschap.

Er worden meer of nieuwe kennis- en trainingsinstrumenten ontwikkeld en versterkt door de Europese regionale actoren met expliciete aandacht voor kinderen (slachtoffers en migranten).

Het COA biedt trainingen aan haar medewerkers in het herkennen en melden van signalen van mensenhandel. Ook zijn er landelijk circa 200 contactpersonen mensenhandel die een extra training hebben gevolgd en het interne en externe aanspreekpunt zijn op dit thema. Er worden jaarlijks meerdere kennisbevorderingssessies georganiseerd. Dit draagt bij aan signalering en preventie van mensenhandel bij de bewoners. Ook maken we gebruik van externe kennis en zijn er verschillende samenwerkingsverbanden zoals met de IND, Rode Kruis, politie, de Kamer etc. We maken gebruik van de toolkit voor het bespreken van mensenhandel (Rode Kruis). We delen signalen met de opsporingsdiensten. Hiervoor is een convenant opgesteld.

Trainingen en voorlichting aan personeel betrokken bij opvang en begeleiding Oekraïners leidt tot wekelijkse meldingen arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling en slecht werkgeverschap. Gemeente Amsterdam speelt dit door aan de NLA.



4 Ambities

4.1 Beter borging bestaande kennis en resultaten

We moeten ook kijken naar de negatieve effecten van het beleid.

We moeten een duidelijkere impact meten en een effectieve aanpak realiseren binnen het programma.

Niet opnieuw wiel uitvinden, toegankelijke programma's.

Borging van programma's.

Breng aanbod bijeen en promoot gebruik van bewezen effectieve methodes.

Meetbare resultaten met passende middelen.

Meetbaar resultaat van preventie.

Meer focus op bepaalde problemen i.p.v. allerhande losse initiatieven + beter inbedden zodat het ook blijft.

Meetbare resultaten en passende middelen.

Aandacht voor borgen van opgedane ervaringen/pilots.

Nu per casus opgepakt, maar over vier jaar ook meerdere verbanden met andere casussen zichtbaar.

Ambitie op niveau van impact: daadwerkelijk minder slachtoffers en daders, ernst van mensenhandel neemt af t.o.v. schattingen van huidig aantal slachtoffers en daders.

Meer zicht op aard en omvang, bijvoorbeeld landelijk gebruik te maken van data seksadvertenties. Door een juiste informatiepositie kun je een gerichte aanpak inrichten.

Landelijk bezien; iedereen gebruikt data op dezelfde manier.

Daarnaast door aanbevelingen van bijvoorbeeld Nationaal Rapporteur in aanpak mensenhandel per gemeente, dat er ook daadwerkelijk getoetst kan worden of de aanpak concreet opgevolgd wordt.

4.2 Hogere awareness op preventie

Er zijn roadshows bij gemeenten (voorlichten, presentaties voor ambtenaren en burgers).

Meer awareness.

Beeldvorming veranderen: prostitutie is geen synoniem van mensenhandel. Hierdoor wordt sekswerk gedemoniseerd, blijft de dagelijks problematiek die aan de oorsprong van misstanden liggen buiten beeld en is de aanpak van mensenhandel in de seksindustrie ondermaats.

We moeten jongeren die uit beeld zijn in zicht krijgen, om te voorkomen dat ze altijd onzichtbaar zijn en in een gevaarlijke kwetsbare positie terechtkomen.

We willen een verplichte training van personeel opzetten, bijvoorbeeld gemeentes, consulaire staf in het buitenland etc. die in contact zouden kunnen komen met (potentiële) slachtoffers op het herkennen van signalen.

We willen bereiken dat bedrijven geen gebruik van slachtoffers van arbeidsuitbuiting maken.

Er moet meer bewustwording komen onder 'klanten'= mensen die services verkopen.

Er zijn roadshows bij gemeenten (voorlichten, presentaties voor ambtenaren en burgers).

Verander maatschappelijke norm, meer aan elkaar denken.

Meer financiële borging van opleiding en training.

Waarde verbetering bij burgers, onverschilligheid bestrijden, normen en waarden.

Verbeterde media-programmering, meer aandacht.

Bewustwording horeca e.d.
Voorlichting kwetsbare groepen is beter en meer.

Meer kennis preventie bij onderwijs.
Financiering voor structurele voorlichting aan kwetsbare groepen.

Alle asielzoekers worden bereikt.

Alle vormen bekend bij burgers, communicatie en campagne.

Ongedocumenteerde migranten doelgroep van preventie.

Aandacht voor ouders en daarvoor methodieken ontwikkelen.

Duurzaam gefinancierde preventie en onderwijs.

Meer aandacht voor aanbiedkant (Kamer van Koophandel, uitzendbureaus).

Alle docenten getraind door zorg coördinatoren mensenhandel.

Campagne bestrijden victim blaming.

Maatschappelijk brede taak ondersteunen mensen in kwetsbare posities.

Ontdekken hoe we breder kunnen kijken naar preventie dan alleen onderwijs.

Er komt een nieuw programma met preventie.

Lokaal/gemeente:

- Frontline medewerkers herkennen alle signalen van mensenhandel.
- Bij armoederisico-analyse kans op mensenhandel en specifiek op handelen door frontline-medewerkers (preventie).

Doel: bewustwording creëren bij jongeren over de verschillende vormen/signalen/gevolgen en ze een connectie met de stad geven. Studenten zijn ook heel kwetsbaar.

Dat in het gehele onderwijskolom sprake is van voldoende kennis om mensenhandel te herkennen en te signaleren en weten wat te doen.

Ouders moeten op de hoogte zijn van de problematiek. Denk aan regelmatig voorlichtingen en ouderavonden. Scholen verplichten in hun programma gepaste voorlichting opnemen.

Jongeren veel eerder perspectief bieden. Ander vormen van straffen.

Structurele voorlichting van professionals.

Vast onderdeel in onderwijs en inwerkprocessen van politie, hotelmedewerkers, etc.

Bij NLA meer kennis over slachtofferschap ontwikkelen.

Preventieve aanpak aanbieden.

Iedere professional zoals wijkagent zou mensenhandel moeten kunnen signaleren/herkennen en weten wat daarmee te doen.

Meldpunt Veilig Thuis positioneren/meer onder de aandacht brengen, want er zijn te weinig meldingen.

Bij jeugdprofessionals en instellingen investeren in meer focus op oorzaak in plaats van gedrag van jongere. Verwerking en heling om risico tot slachtofferschap te voorkomen.

Voorlichting over het arbeidsrecht is onderdeel van de inburgering.

De aangiftebereidheid is verdubbeld.

Er is een landelijke campagne (die terugkerend is zoals bij huiselijk geweld en kindermishandeling) om bewustwording en signalering te vergroten opdat slachtoffers uit de situatie gehaald worden om toe geleid te worden naar de (juiste) opvang.

Werkgevers zijn de beste bondgenoten tegen mensenhandel.

De onderliggende redenen van mensenhandel zoals uitzichtloosheid, armoede en een ongezonde peergroep krijgen publiekelijk aandacht en zorg.

Inzet op de onderdelen die van groot belang zijn en ook al in het huidige programma staan: 1) signaleren, 2) bewustwording en 3) oplossing gegevensdeling (Wet regulering sekswerk, AVG).

Alles aangrijpen om bekendheid fenomeen te vergroten.

Breed maatschappelijk bewustzijn mensenhandel.

Meer signalen slachtoffers uit circuit halen.

Voorkomen van herhaald daderschap.

Zorg voor arbeidsrechten voor de seksindustrie (decriminalisering). Maak vergund werken voor sekswerkers (vanuit huis of op de manier die voor de sekswerker werkt) net zo makkelijk als voor andere legaal werkende burgers. Dus je kan werken waar en hoe je wilt, je hebt recht op een zakelijke bankrekening en verzekering etc. Zo zorg je voor een sterke sekswerk-community en verklein je de kans op seksuele uitbuiting situaties.

Legalisering van de seksindustrie zoals nu ingevuld werpt veel obstakels op om legale (en vergunde) positie te bereiken, met een grote illegale sector als gevolg. Prostitutiebeleid moet zich richten op positieverbetering en decriminalisering. Onderdeel hiervan is het erkennen van slecht werkgeverschap binnen de seksindustrie.

Hier moet rijksoverheid het voortouw nemen. Het veld is te gefragmenteerd en te divers om dit zelf te kunnen organiseren. Denk aan het regelen van een informatieplatform met bijbehorende services en ondersteuning voor en aan de instanties.

Signalen van mensenhandel worden beter herkend en effectiever opgepakt.

Organisaties melden signalen om op die manier vermoedelijke (minderjarige) slachtoffers te beschermen.

Financiën voor scholen om meer preventie lespakketten in te kopen en mensen uit te nodigen op terugkerende basis.

Awareness bij partners wordt groter.

4.3 Meer bewustwording/onderwijs

Meer focus op het onderwijs. Meer programma's ontwikkeld. Zoals Buit en de film zicht.

4.4 Meer inzet ervaringsdeskundigen

We willen kinderen en ervaringsdeskundigen meenemen in de ontwikkeling van het beleid, tools en training.

Benutten survivors/ervaringsdeskundigen.

Meer aansluiten leefwereld door samenwerking ervaringsdeskundigheid.

De inzet van betaalde, opgeleide ervaringsdeskundigen als intermediair, (opleiding niet niveau-bepaald maar bijv. erkende interventies).

Standaard gebruik maken van een ervaringsdeskundige, ook bij evalueren van eerdere afspraken.

Zet ervaringsdeskundigen in.

Verbeter bejegening in de eerste-, tweede- en derdelijns en leer van ervaringsdeskundigen.

4.5 Mensenhandel meer prioriteit geven

Nederland loopt internationaal voorop in de aanpak van mensenhandel.

Zorg en veiligheid is net zo belangrijk voor de lokale overheid als economie.

Mensenhandel nog steeds op Veiligheidsagenda.

Over vier jaar meer prioritaire aanpak mensenhandel in alle lagen, meer uitvoering minder ambtenarij.

Meer inzet geld samenhang en duurzaam.

Zorg en veiligheid stellen boven AVG-regels.

Oplossing bestuurlijke drukte rondom preventie en incidentele aanbod.

We hebben over vier jaar meer kennis, ervaring op het thema waardoor het nog urgenter wordt en er meer geld/middelen beschikbaar komen.

Elke wijk een of meerdere vertegenwoordigers/commissie die samen met de buurt nadenkt over verbetering.

Geringste aanwijzing daadwerkelijk geven bij geringste aanwijzing.

Er is een integrale financiering (gezin/over domeinen en leeftijd heen).

De geldstroom is geen probleem meer bij opvang en zorg. Meer zaken aanbrenen, ontwikkeling in rechtsspraak.

Legale sector seksindustrie slinkt door doelbewust beleid. Inzetten op arbeidsrechten en legaal kunnen werken sterkt ieders positie, ongeacht vrijwilligheid in prostitutie.

4.6 Meer maatwerk doelgroepen

Bij signalering meer aandacht voor ongedocumenteerden als inherent kwetsbare doelgroep/afhankelijke positie.

Meer aandacht en onderscheid naar specifieke doelgroepen. Zoals LVB, jongens/mannen.

Zet in op victim centred benadering o.a. door inzet ervaringsdeskundigen (ook voor buitenlandse) begeleiding.

Voor betere borging van hulpverlening, coördinatie en kwaliteit van hulp.

Voldoende hulpverlening en opvang voor alle doelgroepen.

Richt je op het verbeteren van de arbeidsrechten in de seksindustrie. Een sterke community zorgt voor minder slachtoffers mensenhandel. Meer controle en regulering werkt juist tegen dit doel in.

Maak het zo makkelijk mogelijk om vergund te werken in de seksindustrie, niet extra regels maar gewoon dezelfde rechten en plichten als andere werkende burgers.

Waarom is een vergunning voor een zelfstandige sekswerker nodig, en niet voor een zelfstandige kapper? Respecteer de rechten van sekswerkers zoals die van andere werkenden, een zelfstandigen zonder personeel (zzp'er) is een zzp'er.

Het verbeteren van de positie van sekswerkers en arbeidsrechten toekennen staat NIET haaks op het tegengaan van mensenhandel, maar ondersteunt dit juist.

Mensenhandel heeft een enorme impact op slachtoffers; laat niet zelden diepe sporen na, op meerdere gebieden (psychisch, fysiek, relationeel, op gebied van werk/inkomen etc.). Gaat niet zelden om mensen die al kwetsbaar waren om allerlei redenen. Overheid heeft plicht hen beter te beschermen.

We moeten alle kinderen onafhankelijk van leeftijd (0-18), afkomst of verblijfsstatus op een adequate, kindvriendelijke manier informeren over hun (slachtoffer)rechten, risico's en signalen mensenhandel en hulporganisaties (incl. opsporing/strafketen).

Groot denken, klein doen: inzetten op de jeugd, over vier jaar gecoördineerde bewustwording in het onderwijs.

Jeugdhulp 25 min, niet loslaten zonder perspectief en zekerheid.

Herijking aanpak jongensprostitutie.

Informatie delen over lokale aanpakken zoals de safe space voor ongedocumenteerde transgenders zodat de werkende aanpakken gekopieerd kunnen worden.

Een hulplijn/toegang tot Chinees-sprekende hulpverleners die het proces kan uitleggen en begeleiding kan aanbieden, in samenwerking met andere zorg coördinatoren.

Meer culturele sensitiviteitstrainingen geven aan opvangmedewerkers.

Maatwerk en passende zorg voor iedereen, ook in gender, afkomst, leeftijd etc.

Aanbod, aanpak en opvang realiseren voor mannelijke slachtoffers van seksuele uitbuiting.

Richten op de doelgroep die tussen wal en schip valt en aanbod creëren voor hen.

We moeten ruimte behouden voor maatwerk.

Binnen opvang en hulpverlening is kennis met betrekking tot lichtverstandelijke beperking. Namelijk: wat zijn de signalen van een lichtverstandelijke beperking, hoe ziet trauma eruit bij een lichtverstandelijke beperking en hoe haak ik aan bij lichtverstandelijke beperking.

4.7 Beter slachtofferbescherming

Geef slachtoffer een stabiel netwerk en langdurige plek in een (gezins)huis, zonder einddatum met aandacht voor werk/opleiding/traumabehandeling.

We moeten zorgen voor meer toekenning van rechten aan slachtoffers.

We moeten proberen de aanpak te organiseren vanuit het oogpunt van het slachtoffer en niet vanuit de processen en procedures.

We willen geen slachtoffers meer.

Wet- en regelgeving moet voorkomen dat slachtoffers tussen wal en schip belanden.

De EU definitie van slachtofferschap moet beter zijn, zodat slachtoffers binnen de EU allemaal op dezelfde manier behandeld worden.

Minder mensenhandel dossiers, resultaat afspraken tussen om en politie, bijv. Verdachten x aantal, maar slachtoffers als indicator.

Slachtofferperspectief centraal i.p.v. migratiestatus
Droom: kwetsbare groepen versterken als bestaanszekerheid onder druk staat.

Meer onderzoek misbruik minderjarigen.

Voorkom victim blaming.

Niet incidenteel maar duurzaam en structureel zonder einddatum.

Dat elk slachtoffer in Nederland zich beschermd voelt om zijn of haar verhaal te kunnen doen.

We hebben landelijk een bepaald aantal slachtoffers in beeld en de juiste zorg geboden. Waarom? In de Veiligheidsagenda staan nu ambities op daders maar ik vind dat we het slachtoffer centraal moeten stellen.

Bescherming moet voorop staan en samen met het slachtoffer worden bepaald en transparantie.

Mogelijk slachtoffer van uitbuiting krijgt slachtofferrechten om de zaak vanuit rustige basis te onderzoeken.

Er moet een integraal aanbod van passende en dekkende zorg zijn voor multiproblematiek slachtoffers.

De zorg moet gelijkgetrokken worden tussen slachtoffers uit Nederland en slachtoffers uit een ander land - voor die laatste groep is sommige zorg/opvang wél beschikbaar.

Organiseer de zorg rondom het slachtoffer, in plaats van het slachtoffer rondom de organisatiestructuur.

Er moeten voldoende plekken voor slachtoffers zijn, omdat er nu onnodige wachttijden zijn en niet de juiste opvang voor mannen, groepen, stellen, gezinnen.

Er moet laagdrempelige opvang en time-outplekken zijn, zoals die er al zijn voor slachtoffers van seksuele uitbuiting.

Het gelijkstellen van slachtoffers met betrekking tot bedenktijd en een time-out huis.

Er moet meer overzicht zijn voor het slachtoffer.

Hulp loopt door, ondanks dat iemand de leeftijd van 18 passeert.

De ambitie is dat er passende zorg is voor alle slachtoffers met langer lopende trajecten (nazorg) om recidieven te voorkomen.

Er zijn (veel) meer opvangplekken gecreëerd voor verschillende doelgroepen slachtoffers, waar slachtoffers de juiste begeleiding krijgen. Soms zullen dit specialistische plekken zijn met een landelijke functie. Soms zullen dit plekken zijn die beschikbaar zijn in alle gemeenten.

De zorgcoördinator heeft een mandaat.

Slachtoffers worden veel minder vaak gesloten geplaatst.

Er is een betere bescherming van slachtoffers, slachtoffers worden ten alle tijden opgevangen.

Slachtoffers van uitbuiting kunnen terecht bij opvang en behandeling ongeacht bijkomende problematieken, er zijn minder schotten

Er is een gelijke behandeling van Nederlandse, Europese en derde lands slachtoffers en tussen slachtoffers van verschillende vormen van uitbuiting.

Zorgen voor een betere bescherming van slachtoffers.

Minder verantwoordelijkheid leggen bij het slachtoffer in de strafrechtelijke procedure.

Slachtoffer zo min mogelijk belasten in en met de opsporing en vervolging.

Meer garantie en veiligheid kunnen bieden aan slachtoffers tijdens het proces van de opsporing en vervolging van daders.

Genoegdoening slachtoffers in zowel straf als schadevergoeding optimaliseren.

Slachtoffer toegang tot hulpverlening verschaffen en recht doen.

Vergroten van vertrouwen slachtoffers in strafrecht (cruciaal voor vervolging).

Beter zorg, bescherming en compensatie voor slachtoffers en hogere straffen voor daders.

Slachtoffers krijgen de hulp en veiligheid die op dat moment direct nodig is om uit de situatie te stappen, omdat dit zorgt voor vertrouwen in de maatschappij (en aangifte komt dan eventueel later).

Meer ruimte in financiën om langere en gerichte coaching te bieden aan overlever.

Betere slachtofferbescherming en interventies die gekozen zijn op het bereiken van het grootste maatschappelijk effect.

Beter bescherming van slachtoffers, ongeacht migratiestatus of aanwezigheid opsporingsindicaties.

4.8 Betere inzet op daders

Niet vrijblijvende afspraken met Tech sector/aanbod kant.

Er moet meer aandacht zijn voor daderpreventie en daderzorg.

Uitzendbureaus werken met kwaliteitskeurmerken.

Grotere aanpak klanten realiseren.

Meer daders vervolgen en berechten.

Verbetering/verduidelijking wet- en regelgeving realiseren, zodat daders daadwerkelijk aangepakt kunnen worden.

Daders aanpakken en frustreren: 1) meer zaken voor de rechter brengen en 2) meer veroordelingen (en daarmee preventieve werking).

Betere aanpak van daders, misstanden mogen niet onbestraft blijven.

Daders vervolgen.

Meer vervolging zodat criminelen weten dat er een reële pakkans is, waardoor het afschrikkend werkt. Hier ook over communiceren in de media.

Serieuze focus op vraagzijde en facilitators van mensenhandel, want blijven nu buiten schot.

Er is meer zicht op hoe daders (specifiek jongeren) in deze wereld terecht komen, omdat dit ook een preventieve werking kan hebben.

4.9 Betere juridische kaders, o.a. gegevensdeling

Informatieprotocol professionals/wettelijke regeling informatie-uitwisseling.

Meer partijen (zorg, school, etc.) betrekken bij het borgen van informatie die (op een later gepast moment) kan bijdragen aan de opsporing. Zo is de belasting op het slachtoffer in eerste instantie minder groot, maar raakt informatie niet verloren.

Privacy belemmeringen om signalen uit te wisselen zo veel mogelijk wegnemen.

Er moet duidelijkheid komen in de informatiestromen (incl. de mogelijkheden vanuit de AVG).

De vraag wat de cliënt nodig heeft moet leidend zijn, niet de regelgeving omtrent beschikkingen.

Wettelijke mogelijkheid gegevens van sekswerkers te mogen registreren.

De gezamenlijke informatiepositie van actoren betrokken bij de aanpak van mensenhandel is substantieel verbeterd. Zowel op zaaks niveau, fenomeenniveau als ook m.b.t. hoe de diverse modus-operandi werken. Dit is o.a. mogelijk geworden door sterk in te zetten op het gebruik van Privacy Enhancing Technologies die veilig en beter delen van inzichten tussen instanties mogelijk maakt.

Wettelijke verantwoordelijkheid voor het signaleren van online uitingsvormen ligt bij online platformen/providers zelf.

In het RIEC-convenant wordt expliciet aandacht besteed aan de problematiek van mensenhandel en de noodzakelijke mandaten die daarmee dienen te worden gegeven. Dit in aanvulling op de reguliere aanpak van ondermijnende criminaliteit.

4.10 Verbetering opsporing

Grote netwerken opsporen. Nu te veel 'kleine' delinquenten. Neem de angst van slachtoffers serieus. Aangiften worden bestraft.

Ontkoppeling opsporing en bescherming nodig bij: bedenktijd/intakegesprek door zorgcoördinatoren; identificatie slachtofferschap.

Geringste aanwijzing wordt steeds minder gevolgd bij intakegesprek: regeling met opsporingsindicaties. Oplossing: laat andere partijen intake doen en bedenktijd termijnen.

Minder focus op behalen van streefcijfers.

Capaciteit dat politie/OM ook daadwerkelijk iets gaan doen met aangiften.

Aangiftebereidheid is verbeterd door positieve communicatie (help ons samen dit op te lossen i.p.v. in boevenhokje te stoppen).

Regionaal/district? opvolgen ontwikkelingen (criminele groepen en niet per casus).

Controles uitvoeren moet met meer oog voor de persoon: nu vaak traumatiserend, hoe goed bedoeld het ook is opgezet.

Webcrawler inzet is van groot belang. Zowel voor opsporingsdiensten als voor anderen zoals gemeenten. Juridisch ligt dat ingewikkeld, terwijl het belang groot is en op een slimme manier kan worden gezocht (binnen het enorme aanbod aan sekswerk) naar risicovolle profielen en dus mogelijke slachtoffers mensenhandel.

We willen meer slachtoffers identificeren.

Meer grootschalige opsporingsonderzoeken naar mensenhandel netwerken.

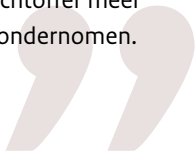
Bij NLA iedere inspectie starten met een onderzoek naar arbeidsuitbuiting en afschalen bij uitsluiting van signalen.

Te komen tot een zo effectief mogelijke opsporing en hierin te blijven door ontwikkelen.

Criminele netwerken in beeld brengen en opsporen, zodat er fundamentele "klappen" kunnen worden uitgedeeld.

Minder afhankelijk worden van aangifte slachtoffers, want meer zaken.

Bij kennis van daders/uitbuiting (bij politie en andere overheden) wordt er ingegrepen, zonder dat daar perse aangiften voor nodig zijn. Op die manier blijft slachtoffer meer buiten schot en weten daders dat er actie wordt ondernomen.



4.11 Betere samenwerking internationaal

We moeten ons niet beperken tot aanpak binnen de landsgrenzen. Bijvoorbeeld dat de definitie van een slachtoffer in land A niet hetzelfde is als in land B.

We willen het overdragen van mogelijke slachtoffers die Dublin claimanten zijn, stoppen.

We zouden graag betere samenwerking met een aantal specifiek te benoemen bronlanden binnen vier jaar opzetten.

Vergelijkbaar onderzoek internationaal.
Er moet een eenduidige definitie van arbeidsuitbuiting binnen de EU komen.

Een eenduidig begrip over wat mensenhandel inhoudt op internationaal terrein.

Ook door internationale samenwerking en crime scripts te ontwikkelen live bij te houden.

Professionals in de uitvoeringskant die slachtoffers van mensenhandel identificeren uiten ook vaak de behoefte iets te willen betekenen voor mogelijke slachtoffers. Dit gaat bijvoorbeeld om baliemedewerkers die informatie zouden willen geven.

4.12 Betere samenwerking ketenpartijen

Samenwerking met migrantenorganisaties is heel belangrijk.

Signaaltafel is een samenwerkingsinitiatief tussen de strafrechtketen en zorg. Zij bundelen signalen van mensenhandel.

De bureaucratie (financieel gezien) aanpakken.

Meer integrale casuïstiek.

Vergeet de samenwerking niet tussen zorg en veiligheid om netwerken van mensenhandel op te sporen / tegen te werken en residentiele jeugdhulp daardoor veilig te maken.

Betrek maatschappelijke organisaties bij onderzoek naar ongedocumenteerden nog te weinig in beeld zijn en werk verbeterpunten voor toename zicht uit.

Signalen integraal delen, niet altijd duidelijk wanneer 'erg genoeg' is.

Regie en één plan voor slachtoffers bovenregionaal.

Duidelijke taakverdeling, samenwerking, afbakening.
Breder aanvliegen casuïstiek (systemisch).

Combinatie van zorgcoördinator en hulpverlening onderzoeken? Heeft dit meerwaarde?

Landelijk aanpak i.p.v. per gemeente.

Goede geborgde samenwerking OM-AVIM en zorgcoördinator.

Dat er integraal effectief wordt samengewerkt tussen organisaties in de strijd tegen mensenhandel. Dus niet alleen opsporing en vervolging, maar ook andere instrumenten inzetten. Zo lang er vraag en aanbod is blijft dit probleem bestaan, maar we moeten slim optreden. Onder meer door bedrijfsvoering lastig te maken, waaronder door daders/faciliteerders financieel aan te pakken, panden te sluiten en cruciale schakels (bijv. woningbemiddelaars) eruit te halen.

Ten aanzien van seksuele uitbuiting: meer raakvlak organiseren met de aanpak van seksueel geweld (Nationaal Actieplan Seksueel Geweld) en andere vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties; raakvlakken tussen beide programma's.

Doelen niet alleen op landelijk niveau maar ook in gemeenten en regio's (en dit ook faciliteren vanuit het Rijk).

Groot deel van de aanpak komt tot stand en wordt uitgevoerd op lokaal niveau.

Die ambitie is nodig omdat het de enige manier is om barrières op te werpen tegen daders van mensenhandel. Met elkaar, meer sporen tegelijk bewandelen, niet alleen focus op strafrecht, slim frustreren.

Samenwerking met migrantenorganisaties is heel belangrijk. We moeten voorkomen dat kinderen slachtoffer worden of dreigen te worden op weg naar het bereiken van Nederland beschermen en zorgen voor een onafhankelijk opsporingsproces.

Echte samenwerking: altijd een blik vanuit “echt samen tegen mensenhandel” en dus het multidisciplinair voorop stellen.

Ik zou graag een compleet beeld hebben van wie waar werkt op dit dossier en met welk doel. Dat is het begin van een echte samenwerking. Elkaars kracht en beperkingen kennen en zo tot een complete puzzel komen.

Kennis en informatie op één punt over preventie, voor verschillende doelgroepen.

Eenduidige en structurele voorlichting, overal hetzelfde, nu te divers en vrijblijvend.

Zorgcoördinator aan tafel bij RIEC casuïstiek.

Vaste aanspreekpunten binnen gemeenten en organisaties.

Goed samenwerkende keten.
Minder concurrentie in preventie, meer cohesie en samenwerking.

Uitdragen integrale aanpak preventie.

Meer handhaving bij misstanden in gemeenten.
Komen tot een integrale visie met specifieke routes met meetbare doelen en centrale aansturing

Duidelijke preventie doelstellingen voor alle actoren, welke doelgroepen, methodieken, minimale inhoud, partners etc.

Borging in onderwijs.

Integrale samenwerking internationaal/nationaal/regionaal.

Meer systematische aanpak en preventie.

Medici en politie benutten bij signalering zonder aangifte.

Bundel preventie budget en stop wiel uitvinden.
Op alle scholen, structureel preventie inclusief verwijs structuur.

Afspraken bestuurlijke afspraken.

Lokale regie op casuïstiek mensenhandel geborgd en in kaart brengen van signalen.

Ook linking pin naar regionaal.

Dat elk signaal integraal wordt opgepakt, gevolgd aan de slachtoffer en daderkant.

We hebben naast een dekkend netwerk zorgcoördinatoren in Nederland ook een dekkend netwerk aan ketenregisseurs. Waarom? Zij zijn de verbindende schakel zorg-veiligheid en kunnen de integrale aanpak echt verder brengen.

Beter zicht krijgen op de problematiek (op basis van onderzoek) signaal-medestructuur voor opvolging van signaleren preventie op scholen (jongeren, onderwijspersoneel) samenwerking met onze partners jongerenwerkers ten behoeve van signalering.

Signaaltafel is een samenwerkingsinitiatief tussen de strafrechtketen en zorg. Zij bundelen signalen van mensenhandel.

Er is landelijke eenduidigheid nodig over de functie en positionering van zorgcoördinatoren.

Er is landelijke sturing op kaders nodig, (bijvoorbeeld over financiering, inzet ervaringsdeskundigheid, uniformiteit in meldpunt/rol Veilig Thuis) van de inzet van opvang en zorg en mogelijkheden voor meer verbinding tussen de domeinen zorg & straf.

Er moet een landelijke aanpak zijn in opvang, gegevensdeling, financiering van zorg en het zorgaanbod.

Er moet een eenduidige landelijke (i.p.v. gemeentelijke) aanpak en regie komen, waarin helder is wat van eenieder wordt verwacht en wat mogelijk is om hulp te bieden.

Juridische helderheid over ieders verantwoordelijkheden.

Het is nodig om financieringsschotten tussen gemeenten (onderling) en organisaties weg te halen.

Per regio de keten meer samen laten komen en samen inhoudelijk tot invulling komen.

Kunnen overleggen op casusniveau, soms zonder AVG, om voldoende te kunnen signaleren.

Harde, maar ook zachte signalen van mensenhandel vragen om passende samenwerking tussen hulpverleners en politie (AVIM).

Binnen de hulpverlening is minder handelingsverlegenheid rondom het delen van signalen.

Meer en een stevigere ondergrens aan wat er moet zijn binnen een gemeente.

Er is meer ervaring opgedaan in het echt samen optrekken tussen opsporing en hulpverlening.

De samenwerking tussen alle disciplines loopt goed, er bestaat duidelijkheid over wie wat doet (sociale kaart per regio).

Per provincie moet duidelijk zijn wie welke slachtoffers (en daders) opvang en/of hulpverlening kan bieden (actuele sociale kaart gericht op mensenhandel).

Er heeft ontschotting plaatsgevonden, tussen 18-min/18-plus, de verschillende vormen van mensenhandel, de ketens (er is een betere samenwerking), etc.

Integrale multidisciplinaire samenwerking waarbij slachtoffer centraal staat en we met elkaar van begin tot eind bezig zijn met signaleren, opsporen en dat tot het einde vervolgen. Met juiste zorg, vervolging en de criminele netwerken frustreren.

Heldere definities (kan iedere partij eigen bevoegdheden op inzetten).

Belang van eenduidige registratie benadrukken (incl. gebruik van Domeinoverstijgende Informatiegestuurde Werkwijze (DIGW)).

Belemmeringen voor info uitwisseling tussen instanties zijn zoveel mogelijk weggenomen.

Bevorderen van de ketensamenwerking, waarbij zowel partners vanuit zorg als de justitieketen een rol hebben. Hier hoort ook de uitwisseling van informatie bij (wat mag wel en wat mag niet gedeeld worden). Kennis hierover is een pré.

Signaaltafel is een samenwerkingsinitiatief tussen de strafrechtketen en zorg. Zij bundelen signalen van mensenhandel.

Meldpunt Veilig Thuis positioneren/meer onder de aandacht brengen, want er zijn te weinig meldingen.

Voer trajectzorg in de zorg van begin tot einde, pas loslaten als volledig zelfredzaam.

4.13 Duidelijker aanmeldproces

Professionals in de uitvoeringskant die slachtoffers van mensenhandel identificeren uiteten ook vaak de behoefte iets te willen betekenen voor mogelijke slachtoffers. Dit gaat bijvoorbeeld om baliemedewerkers die informatie zouden willen geven.

Mijn doel zou zijn 'positievere communicatie zodat mensen meer bereid zijn om mee te werken en niet bang zijn. Zorgen voor goed aanmeldpunt.

Goed aanmeldpunt; landelijk (bij voorkeur internationaal) zodat verbanden kunnen worden aangetoond.

Eenduidige meldstructuur voor alle partners zorg en veiligheid. Waarom? Om signalen zo efficiënt mogelijk boven tafel te krijgen.

Eenduidige meldcode op mensenhandel.

Er moet een landelijke meldcode komen voor mensenhandel komen. Hierbij duidelijke taal en termen, trechterwerking.

Er is behoefte aan een laagdrempelig meldpunt waar men terecht kan met signalen.

Een landelijk portaal voor opvang/zorg, zodat iedereen weet wat er al gedaan is.

Landelijk bestaat er een eenduidige meldroute voor alle vormen van mensenhandel, zodat burgers, politie en hulpverleners weten waar ze signalen over mensenhandel kunnen melden.

Er bestaat een landelijk meld-/zorgpunt voor slachtoffers en daders die zich verplaatsen door Nederland en die dus moeilijke te 'vangen' zijn.

4.14 Versterken deskundigheid professionals

Professionals in de uitvoeringskant die slachtoffers van mensenhandel identificeren uiten ook vaak de behoefte iets te willen betekenen voor mogelijke slachtoffers. Dit gaat bijvoorbeeld om balie medewerkers die informatie zouden willen geven.

Signalering van criminele uitbuiting vereist meer aandacht. Grijs gebied tussen 'jong crimineeltje' en onder druk gezet/gemanipuleerd.

Investeren in brede zin (professionals en maatschappij) in wat mensenhandel inhoudt (signalen, breder dan alleen seksuele uitbuiting).

Professionals in hele keten (grens-opvang-procedures) hebben kennis/skills om kind slachtoffers te steunen.

Meer deling van kennis en kunde en best practices.

Meer bottom-up ophalen.

Oplossing taalbarrières.

Het op peil brengen en houden van kennis over signalen bij gemeenten en partners.

Dus faciliteren van kennisopbouw en uitwisseling. Waarom? Fenomenen binnen mensenhandel ontwikkelen zich en mensenhandelaren doen er alles aan om onder de radar te blijven.

Duidelijke taal ontwikkelen over mensenhandel.

Outreach aanpak van Lumens voor expertise gebruiken.

Recidivecijfers halveren, de oorzaken van recidieven zijn in beeld en worden aangepakt.

Het ontwikkelen van politie- en OM brede strategie op criminele uitbuiting, zodat kennis, ervaring en jurisprudentie ontstaat.

Meer succesvolle zaken draaien, t.b.v. de slachtoffers, de rechtspraak, het uitgangspunt dat misdaad niet mag lonen.

In België wetgeving aangepast waarbij slecht werkgeverschap in seksindustrie gemakkelijke is aan te pakken.

Er is meer inzicht in de problematiek op fenomeenniveau (regionaal en landelijk).

Bijlage 1. Betrokken organisaties

Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel
Centraal Orgaan opvang asielzoekers
CoMensha - Coördinatiecentrum tegen Mensenhandel
Credible Messengers
Defence for Children/ECPAT Nederland
Ervaringsdeskundigen
Merel van Groningen Foundation
Fairwork
Financial Intelligence Unit – Nederland
Gemeente Amsterdam
Gemeente Almere
Gemeente Amersfoort
Gemeente Arnhem
Gemeente Den Haag
Gemeente Goes
Gemeente Rotterdam
Gemeente Utrecht
Gemeente Zaanstad
De Nederlandse ggz
Humanitas
HVO-Querido
Immigratie- en Naturalisatiedienst
Internationale Organisatie voor Migratie
Koninklijke Marechaussee
Koraal groep
La Strada International
Landelijk Netwerk Zorgcoördinatoren
Leger des Heils
Levvel
LIEC
Lumens
MetaStory Instituut
Ministerie van Buitenlandse Zaken
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Moviera
Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen
Nidos
Nederlands Jeugdinstituut
Nederlandse Arbeidsinspectie
Openbaar ministerie
Politie
Pretty Woman Utrecht/Best Man
Rechtspraak
Regiobureau Integrale Veiligheid Oost-Brabant

Regionale Informatie- en Expertise Centra
Rode Kruis
Schadefonds Geweldsmisdrijven
Scharlaken Koord
SHOP
Slachtofferhulp Nederland
Sterk Huis
TNO
Valente
Veilig Thuis Utrecht
Veiligheidsregio's
Vereniging Hogescholen
Vluchtelingenwerk
Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Web-IQ
Yadeborg
Zorg- en Veiligheidshuizen

